

คู่มือ การอบรมหลักสูตรมาตรฐาน “อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)”

ทำดีเพื่อพ่อ
กตัญญู:

อาสาสมัคร
พิทักษ์โลก

เป็นต้นแบบ
Rolemodel
การรักการ
งานชุมชน
ของตนเอง

ส่งเสริม
ความ
สามัคคี
ในหมู่
ชน

ยึดหลัก
เศรษฐกิจ
พอเพียง

ลดต้นทุน
เพิ่มชีวิต
ได้สุขภาพ

สำเนา แห่งชีวิต
รู้จัก
รู้จัก
รู้จัก

รวมเอา
ความดีความ
ความงาม
ความกล้า

น้ำให้ชีวิต

นำเขื่อนน้ำ
ตามหา
ธรรมชาติ

น้ำ
คือ
ประโยชน์
๕ อย่าง

ปลูก
ต้นไม้
เพิ่มพื้นที่
สีเขียว

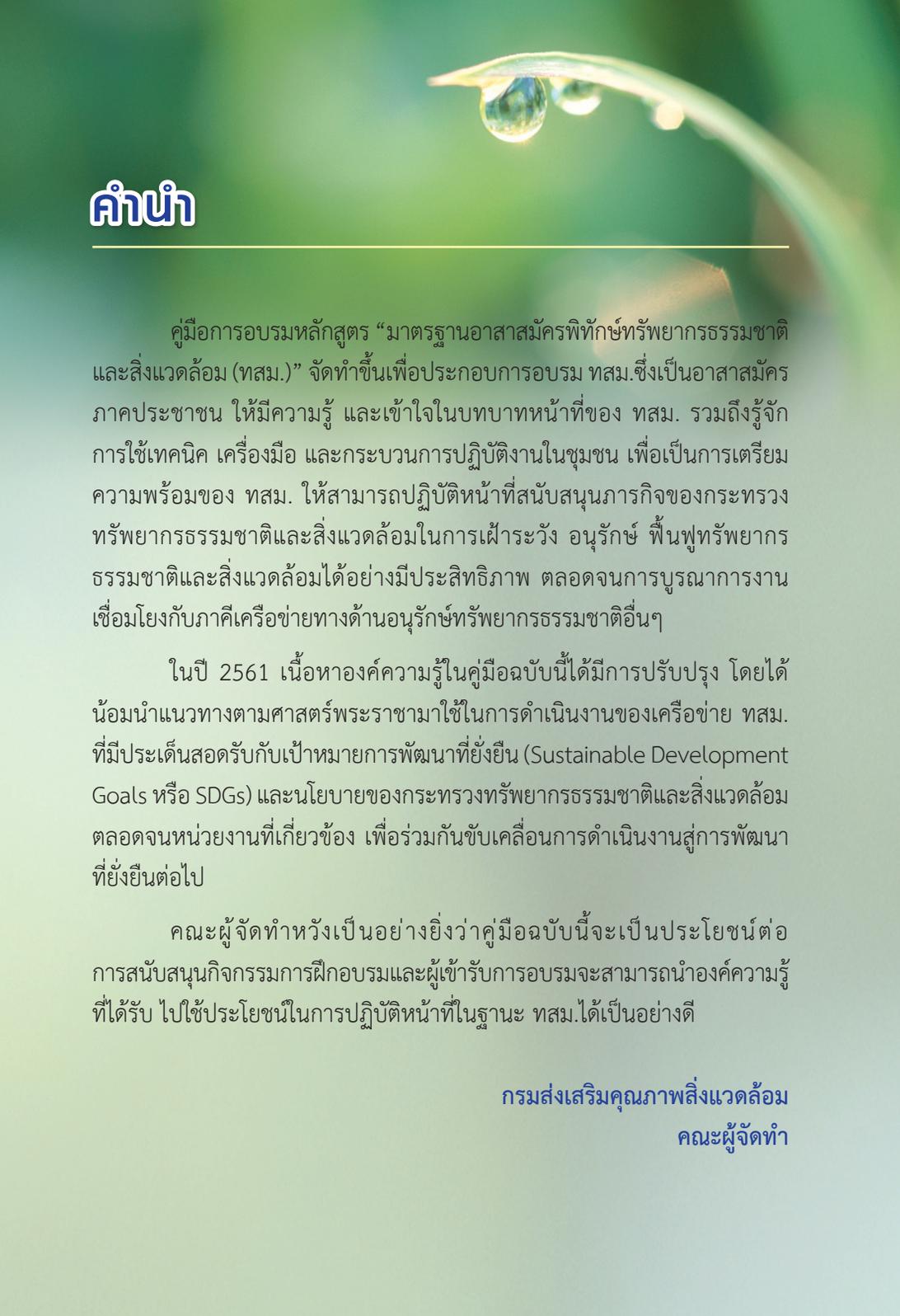
นำเขื่อนน้ำ
สู่ชุมชน
ที่ประสบ
ภัย

ปลูก
ต้นไม้
เพิ่มพื้นที่
สีเขียว

ฟื้นฟู
เป็น
ต้นแบบ
ที่ดี

ทำ
เพื่อ
คน
ใน
บ้าน

อนุรักษ์
สิ่ง
ดี
ใน
บ้าน
และ
ชุมชน

คำนำ

คู่มือการอบรมหลักสูตร “มาตรฐานอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.)” จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการอบรม ทสม. ซึ่งเป็นอาสาสมัครภาคประชาชน ให้มีความรู้ และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ ทสม. รวมถึงรู้จักการใช้เทคนิค เครื่องมือ และกระบวนการปฏิบัติงานในชุมชน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของ ทสม. ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนภารกิจของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการเฝ้าระวัง อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบูรณาการงานที่เชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายทางด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ

ในปี 2561 เนื้อหาองค์ความรู้ในคู่มือฉบับนี้ได้มีการปรับปรุง โดยได้น้อมนำแนวทางตามศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำเนินงานของเครือข่าย ทสม. ที่มีประเด็นสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) และนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนกิจกรรมการฝึกอบรมและผู้เข้ารับการอบรมจะสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ ทสม. ได้เป็นอย่างดี

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
คณะผู้จัดทำ

ปางข้าพระพุทธเจ้า ขอนอบเกล้าขอบกระหม่อม
 ♥ Love The King ♥
 ราชลิตีไพบรพการณารัตนนาถพิสดมโต
 Rama 9 Forever ♥

ข้าพระพุทธเจ้า ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน หมู่ที่ ๑ บ้านดอน

โครงการ **คืนป่าสู่ใจอาสา**
 วันที่ 11 พฤศจิกายน 2563
 ณ บ้านดอน ตำบลบ้านดอน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

โครงการปลูก
 และฟื้นฟูต้นยางเฉลิมพระเกียรติ
 ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

อาสาสมัคร
 พิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
 และสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จังหวัดสุพรรณบุรี
(ทสม.จังหวัดสุพรรณบุรี)
 หนอง...

กิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันต้นไม้แห่งชาติ

ในนามของหน่วยงานราชการ
 ที่เข้าร่วมงานครั้งนี้ขอชื่นชม
 ทสม.บ้านดอนเป็นอย่างสูง

สารบัญ

ทสม. สืบพระราชปณิธาน สานใจรักษ์สิ่งแวดลอม

- พระบิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4
- ศาสตร์พระราชา 8
- ทสม. สืบพระราชปณิธาน สานใจรักษ์สิ่งแวดลอม 12

บทที่ 1 บทบาท หน้าที่ ของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) และสิ่งที่ ทสม. ควรรู้ 19

บทที่ 2 เทคนิค และเครื่องมือในการทำงานสำหรับ ทสม. 33

บทที่ 3 นวัตกรรม ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 60

บทที่ 4 การเข้าถึงแหล่งทุนของ ทสม. 68

บทที่ 5 การบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัครในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 80

บทที่ 6 ประสบการณ์ดี ๆ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมของเครือข่าย ทสม. 92

ภาคผนวก

- ศาสตร์พระราชา 109
- การพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ
และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 118
- ทสม. สืบสานพระราชดำริการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
ทสม. ประชาชนจิตอาสา 124
- นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง 131
- ทำเนียบหน่วยงาน 153

แห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

“...เพราะว่าสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง เขาบอกว่า เพราะว่า มีสารคาร์บอนขึ้นไปในอากาศมาก จะทำให้เหมือนตู้กระจกครอบ แล้วโลกนี้ ก็จะมีร้อนขึ้น เมื่อโลกนี้ร้อนขึ้น มีหวังว่าน้ำแข็งจะละลายลงทะเล และรวมทั้ง น้ำทะเลจะพองขึ้น สิ่งที่ทำให้คาร์บอนในอากาศเพิ่มมากขึ้น มาจากการเผาเชื้อเพลิงซึ่งอยู่ในดินและมาจากการเผาไหม้...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับภาวะโลกร้อน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2532 และนับเป็น จุดเริ่มต้นในการเคลื่อนไหวของทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ที่หันมาร่วมมือกันริเริ่มโครงการอนุรักษ์ เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ ในรูปแบบการจัดตั้งองค์กร มูลนิธิ ชมรม และสมาคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินงานการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงเป็นการปลุกจิตสำนึกของประชาชนให้มีจิตสำนึกในการเห็นความสำคัญ ของทรัพยากรธรรมชาติ จากนั้น เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2534 คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบ กำหนดให้วันที่ 4 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันสิ่งแวดล้อมไทย โดยมุ่งหวังให้วันสิ่งแวดล้อมไทย เป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเตือน ให้ประชาชนทุกภาคส่วนตระหนักว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในปัจจุบันและอนาคตซึ่งจะต้องอาศัย ความร่วมมือในการปกป้องและรักษาให้ทรัพยากรธรรมชาติในประเทศ คงความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนตลอดไป

พระราชกรณียกิจและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้ง ป่าไม้ น้ำ และดิน สะท้อนถึงพระปรีชาญาณพระวิริยอุตสาหะที่ทรงศึกษาถึงปัญหาต่างๆ อย่างถ่องแท้ ทรงแก้ไขปัญหาด้วยวิธีประหยัดแต่มีประสิทธิภาพสูง ให้ผลประโยชน์โดยตรงต่อพื้นที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ทำให้การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริ นอกจากจะหมายถึงการอนุรักษ์แล้วยังหมายรวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง จึงเปรียบเสมือนตราซังที่เสมอกันระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ อย่างเหมาะสมถูกต้องเพื่อให้ “คน” และ “ธรรมชาติ” สามารถอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนตลอดไป

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าของประเทศ มักจะเกิดมีปัญหารื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาควบคู่ที่มีความสำคัญซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันของทุกประเทศ กล่าวคือ การพัฒนายิ่งรุดหน้าปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษก็ยิ่งก่อตัวและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบกับปัญหาดังกล่าว แม้ปัจจุบันสังคมไทยได้เจริญก้าวหน้าไป การแก้ไขปัญหาด้านสังคมในภาพรวมยังไม่สามารถเท่าทันผลกระทบจากการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่เป็นเหมือนเมล็ดพันธุ์แห่งความดีที่มีอยู่ในคนไทยทุกคน ถือเป็นสิ่งจำเป็น ดังพระราชดำรัส

“...อาสาสมัคร จะต้องระลึกอยู่เสมอว่า ศรัทธาในการอาสาสมัคร เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้น เกิดขึ้นด้วยตนเอง มีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัคร มีศรัทธาที่จะทำงาน มีเวลาที่จะปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะเป็นอาสาสมัคร...”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงใช้หลักการพลิกฟื้นคืนชีวิตด้วยวิถีแห่งธรรมชาติผสมผสานกับหลักวิชาการตามแนววิทยาศาสตร์ เพื่อให้จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ตั้งประสงค์ท่านทรงงานเพื่อปวงชนชาวไทย ทรงมีพระราชดำริเป็นแนวทางการดำเนินงานรวมทั้งการทำงานในรูปแบบอาสาสมัคร เราเหล่าพสกนิกรของท่านจะขอน้อมนำพระราชปณิธานและศาสตร์ของพระราชาไปปฏิบัติ เพื่อรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ของพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็น “พระบิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

พระราชดำรัสเกี่ยวกับอาสาสมัคร

“...อาสาสมัคร จะต้องระลึกอยู่เสมอว่า
ศรัทธาในการอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้น
เกิดขึ้นด้วยตนเอง มีความรู้สึกเห็นชอบ
ในงานอาสาสมัคร มีศรัทธาที่จะทำงาน
มีเวลาที่จะปฏิบัติงาน
และพร้อมที่จะเป็นอาสาสมัคร...”

(พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร)

ศาสตร์พระราช

ศาสตร์พระราช เป็นแนวทางการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงมีพระวิสัยทัศน์ยาวไกล รอบด้านและเน้นถึงความยั่งยืนมายาวนาน ก่อนที่ประชาคมโลกจะได้มีความตื่นตัวในเรื่องดังกล่าว โดยมี **หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** เป็นหลักการนำทางไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับวิธีการน้อมนำเอาหลักการไปปฏิบัตินั้น สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม แต่คำนึงถึงวิธีการที่ว่า **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** ศาสตร์พระราชจึงไม่ใช่ศาสตร์ที่นิ่งและตายตัว หากแต่เป็นปรัชญาและทฤษฎีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมสภาพบุคคล และสถานการณ์ มีความทันสมัยเหนือกาลเวลา ซึ่งโครงการพระราชดำริกว่าสี่พันโครงการ เกษตรทฤษฎีใหม่ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง และโครงการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกมากมาย ล้วนเป็นแบบอย่างของการดำเนินการตามแนวศาสตร์พระราชที่มีเป้าหมายในการใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีความยั่งยืน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูรได้มีพระราชปณิธาน **“สืบสาน รักษา ต่อยอด สร้างสุขปวงประชา”** ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด พระราชปณิธานและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 มาสานต่อเพื่อสร้างสุขแก่ปวงประชา และทรงมีพระราชปรารภให้รัฐบาลและประชาชนทุกภาคส่วนได้น้อมนำแนวทางพระราชดำริต่างๆ มาปฏิบัติให้ถูกต้องและที่ได้ทรงพระราชทานพระราชานุญาตจัดตั้ง **“ประชาชนจิตอาสา”** เราทำดี ด้วยหัวใจ และ **“จิตอาสาเฉพาะกิจ งานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ”** ขึ้น เพื่อเป็นการรวมพลังความรัก รวมพลังน้ำใจของปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า น้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เครือข่าย ทสม. ประชาชนจิตอาสา ได้น้อมนำแนวทางตามศาสตร์พระราช สืบสานแนวพระราชดำริและพระราชปณิธานของทั้ง 3 พระองค์ ในการขับเคลื่อนและดำเนินกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง และสมัครเข้าร่วมเป็น **“ประชาชนจิตอาสา”** และ **“จิตอาสาเฉพาะกิจฯ”** ร่วมกัน 77 จังหวัด ทั่วประเทศ และยังคงเดินหน้า สืบพระราชปณิธาน สานใจรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย มีความสมดุลและยั่งยืนสืบต่อไป

คำปฏิญาณตน

อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านแห่งชาติ (ทสม.)

1. ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีและรักชาติไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้วยชีวิต
2. ข้าพเจ้าจะทำหน้าที่ของ ทสม. ด้วยอุดมการณ์ความเป็นจิตอาสา อย่างแท้จริง
3. ข้าพเจ้าจะประพฤติปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทและศาสตร์ของพระราชา ผู้ทรงธรรม พร้อมทั้งจะร่วมมือกับทุกภาคส่วน ปกป้อง รักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสืบสานพระราชปณิธานสานใจรักขังสิ่งแวดล้อม ให้มีความมั่นคงยั่งยืนสืบไป

คำปฏิญาณตน อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)

เนื่องในวันสิ่งแวดล้อมไทย และวันอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านแห่งชาติ
วันจันทร์ที่ 4 ธันวาคม 2560 ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร

“ต้นไม้ของพ่อ เติบโตสูงใหญ่ แผ่กิ่งก้าน แดงใบ ผลิดอก ออกผล ให้แก่พสกนิกรชาวไทยอยู่เย็นเป็นสุขมาเกือบศตวรรษ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

เครือข่าย ทสม.ขอเป็น **ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น** ทำความดี ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ สืบสานพระราชปณิธานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม น้อมนำแนวพระราชดำริ สร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ให้คงความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนสืบต่อไป”

สืบพระราชปณิธาน สานใจรักษ์สิ่งแวดล้อม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระบิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรงเป็นแบบอย่างในการทำงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ทำให้เกิดความยั่งยืน และทรงเป็นแบบอย่างในการทำงานด้วยจิตอาสา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนหมู่มาก

เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (เครือข่าย ทสม.) อาสาสมัครที่ทำหน้าที่ด้วยจิตอาสาในการปกป้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เดินตามรอยพระบาท สืบสานพระราชปณิธานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ และประชาชนในท้องถิ่น ช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการน้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” ที่มีหลักการครอบคลุม “จากนภา ผ่านภูผา สู่หนานที” ไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ ลดไฟป่าหมอกควัน เกษตรอินทรีย์ เพิ่มพื้นที่สีเขียว การแก้ไขปัญหามลพิษ น้ำเน่าเสีย และขยายเครือข่ายจนครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงาน สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ดีกับประเทศชาติและประชาชนไทย สืบสานการเป็น “อาสาสมัครผู้เดินตามรอยเท้า พระบิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

ทสม.สืบพระราชปณิธาน สานใจรักษ์สิ่งแวดล้อม จากนภา ผ่านภูผา ต่อมหวนที

เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)

การรับมือความเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศ

สร้างบ้านให้ปลา
อนุรักษ์ทรัพยากร
ทางทะเลและชายฝั่ง

บ้านปู
บ้านปลา

ติดตั้งและ
เดินฟูป่า
ชายเลน

ไม้ไผ่
ชะลอคลื่น

รณรงค์
จิตอาสา
เก็บขยะที่
ท้องทะเล

เฝ้าระวัง ดับไฟ
อนุรักษ์
ทรัพยากร
ทางทะเล
และชายฝั่ง

ปลูกป่าชายเลน
เพื่อป้องกัน
และฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่ง
และอนุรักษ์ธรรมชาติ

ฟื้นฟูและระบบนิเวศ บนบกให้ยั่งยืน

วิถีความพอเพียง
การผลิตและบริโภค
เพื่อความยั่งยืน

รักษาระบบนิเวศ
แหล่งน้ำ

ยึดหลัก
เศรษฐกิจ
พอเพียง

ส่งเสริม
การปลูก
พืชสวนครัว

ส่งเสริม
การเลี้ยง
สัตว์เศรษฐกิจ

ส่งเสริม
การแปรรูป
ผลิตภัณฑ์

ส่งเสริม
การตลาด
ชุมชน

ส่งเสริม
การบริการ
ชุมชน

ส่งเสริม
การอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม

ส่งเสริม
การมีส่วนร่วม
ของชุมชน

ปลูก
ต้นไม้
ประจำปี

บำรุง
รักษา
ต้นน้ำ

ป้องกัน
ไฟป่า

กำจัด
ขยะ

อนุรักษ์
สัตว์ป่า

ป้องกัน
มลพิษ

ส่งเสริม
การปลูก
พืชสวนครัว

ส่งเสริม
การเลี้ยง
สัตว์เศรษฐกิจ

ส่งเสริม
การแปรรูป
ผลิตภัณฑ์

ส่งเสริม
การตลาด
ชุมชน

ส่งเสริม
การบริการ
ชุมชน

ส่งเสริม
การอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม

ส่งเสริม
การมีส่วนร่วม
ของชุมชน

การ
ฝัง

การ
ฝัง

การ
ฝัง

การ
ฝัง

การ
ฝัง

การ
ฝัง

Timeline เครื่องข่าย ทสม.

๔ พ.ย. ๒๕๓๒
พายุไต้ฝุ่นเกย์
ถล่มภาคใต้

ปี ๒๕๓๓
เกิดกระแส
ตื่นตัวทาง
ด้านสิ่งแวดล้อม

ปี ๒๕๓๑ เกิดเหตุการณ์ดินถล่มที่กระทุง นครศรีธรรมราช

๗ พ.ย. ๒๕๓๒ รัฐบาลประกาศช่วงปี ๒๕๓๒ - ๒๕๓๕ เป็น
“ปีแห่งการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” พร้อมทั้งยกเลิกสัมปทานการทำป่าไม้

๔ ธ.ค. ๒๕๓๒
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชดำริส
เกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน และสิ่งแวดล้อม
โดยให้ถือเป็นหน้าที่ทุกคนร่วมกัน

๑๒ พ.ย. ๒๕๓๔
กรม. มีมติให้

๔ ธ.ค. ของทุกปีเป็น “วันสิ่งแวดล้อมไทย”

ปี ๒๕๓๕
มีกลุ่มอาสาสมัครระดับท้องถิ่น เรียกว่า
กลุ่มผู้นำสิ่งแวดล้อม และ กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

ปี ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗ ขับเคลื่อนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

ปี ๒๕๓๖ - ๒๕๔๔
ขับเคลื่อนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

ปี ๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐
ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปี ๒๕๔๕
พรบ.ปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม
ส่งผลให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เข้ามามีส่วนร่วมที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปี ๒๕๔๕
ประชุมเครือข่ายฯ ครั้งที่ ๑ กทม.
เกิดการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายสิ่งแวดล้อม
เรียกว่า เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
หรือ เครือข่าย อสว. นาร์อง ๑๐ จังหวัด

ปี ๒๕๓๕ ประกาศใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา
คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๔ เม.ย. ๒๕๓๕ กำหนด กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
กรมควบคุมมลพิษ และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
ภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ปี ๒๕๔๖
ประชุมเครือข่ายฯ
ครั้งที่ ๒ เพชรบุรี

เครือข่ายขยายเพิ่มขึ้น
อีก ๒๘ จังหวัด รวมเป็น ๓๘ จังหวัด

เกิดคณะกรรมการเครือข่าย ทสม. ระดับต่างๆ และมีการปรับปรุงและทบทวนระเบียบฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑

ประชุมเครือข่าย ครั้งที่ ๗ ยุทธธานี "พลังทสม...พลังลดโลกร้อน"

เกิดยุทธศาสตร์ เครือข่าย ทสม. ปี ๒๕๔๔-๒๕๕๓

ปี ๒๕๕๑

ปี ๒๕๕๑

ปี ๒๕๕๔

๒๗ พ.ย. ๒๕๕๐

กรมมีมติให้ ๔ ธันวาคมของทุกปีเป็น "วัน ทสม. แห่งชาติ"

๑๐ ส.ค. ๒๕๕๐

มีระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ รองรับการทำงานของเครือข่าย

ปี ๒๕๕๓

ประชุมเครือข่าย ครั้งที่ ๕ จันทบุรี "ทสม. : ผู้นำมวลชน พิชัยภัยธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน"

ปี ๒๕๕๔

เปลี่ยนชื่อ เครือข่าย อสว. เป็น เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน เครือข่าย ทสม.

ปี ๒๕๕๗

ประชุมเครือข่าย ครั้งที่ ๓ ลำปาง คืนธรรมชาติให้แผ่นดิน ปี ๒๕๕๗ เครือข่ายขยายเพิ่มขึ้นอีก ๑๒ จังหวัด รวมเป็น ๕๐ จังหวัด

ปี ๒๕๕๐

ประชุมเครือข่าย ครั้งที่ ๖ นครศรีธรรมราช "เครือข่าย ทสม พลังหมู่บ้าน...พลังชุมชน" ปี ๒๕๕๐ ขยายเครือข่ายครอบคลุม ๗๕ จังหวัด

ปี ๒๕๕๐

เกิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

ปี ๒๕๕๓ เครือข่ายขยายเพิ่ม ๑ จังหวัด รวมเป็น ๕๕ จังหวัด

ปี ๒๕๕๔ ประชุมเครือข่าย ครั้งที่ ๔ ขอนแก่น

"ผู้นำการเปลี่ยนแปลง พลิกฟื้นคืนธรรมชาติสู่ชุมชน" และมีการขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้นอีก ๔ จังหวัด รวมเป็น ๕๙ จังหวัด

ปี ๒๕๕๔

นำทสมใหญ่ทั่วประเทศ

ปี ๒๕๕๕

มีเครือข่าย ทสม. ครอบคลุมทุกจังหวัด /ครบวาระคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ มีสำนักงานประสานเครือข่าย ทสม.ระดับจังหวัด

ปี ๒๕๕๗

นโยบายบูรณาการ เครือข่ายอาสาสมัคร ทส.

ปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙

เชิงรูปทบาทของ ทสม.และเครือข่าย (ทสม. และเครือข่าย ทสม. ดีเด่น)

๒๓ พ.ย. ๒๕๕๘

ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ฯ พ.ศ. ๒๕๕๘

ปี ๒๕๕๙

การขับเคลื่อน "ทสม.พลังประชารัฐ รั้งชัยแวดล้อม"

ปี ๒๕๖๐

เกิดโครงการจิตอาสา "เราทำดีด้วยหัวใจ" และ "จิตอาสาเฉพาะกิจ งานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ" เกิดเครือข่าย ทสม. กรุงเทพมหานคร และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้รับรางวัลความเป็นเลิศ ด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2560 ประเภทรางวัล พัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ระดับดีเด่น

ปี ๒๕๕๔

ประชุมเครือข่าย ครั้งที่ ๘ อุรุธยา "พวกเราชาว ทสม. ร่วมกันเรียนรู้...อยู่อย่าง เป็นสุขกับการเปลี่ยนแปลง"

ปี ๒๕๕๖

มีพื้นที่เรียนรู้เครือข่าย ทสม. ๒๓ พื้นที่

ปี ๒๕๕๗

ประชุมเครือข่าย ครั้งที่ ๙ กาญจนบุรี "บูรณาการเครือข่าย ทสม. และภาคีสร้าง สิ่งแวดล้อมดีคนไทย"

ปี ๒๕๕๘

พัฒนาศักยภาพ กลไก สารสนเทศ สื่อสาร ผู้สื่อสารและ พร้อมทั้ง บูรณาการ ทสม.และภาคี

๕.ค. ๒๕๕๙ - ๓.พ. ๒๕๖๐

ดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการ เครือข่าย ทสม.ตามระเบียบ กระทรวงฯ ว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ฯ พ.ศ.๒๕๕๘

"เกิดจิตอาสา ทำดีเพื่อ

รณรงค์คัดแยกขยะในบริเวณ

ห้องสนามหลวง" และกิจการคัดเลือก

คณะกรรมการเครือข่าย ทสม.

ระดับตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด

ตามระเบียบกระทรวงฯ ว่าด้วย

อาสาสมัครพิทักษ์ฯ ๒๕๕๘

ทสม.

สืบพระราชปณิธาน สานใจรั้งชัยสิ่งแวดล้อม

Time Line เครือข่าย ทสม.

ภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งใหญ่ เมื่อปี พ.ศ.2531-2532 ในพื้นที่ภาคใต้ ที่มีสาเหตุส่วนสำคัญเกิดจากการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีข้อจำกัด เป็นเหตุให้ต้องสูญเสียชีวิตประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนทรัพย์สินต่างๆอย่างประเมินค่าไม่ได้ ทำให้เกิดความตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และในปี พ.ศ.2532 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2532 นับเป็นจุดเริ่มต้นในการเคลื่อนไหวของทุกฝ่าย และเป็นกระแสผลักดันให้ รัฐบาลประกาศให้ปี 2533-2535 เป็น “ปีแห่งการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” และมีมติคณะรัฐมนตรีประกาศให้วันที่ 4 ธันวาคมของทุกปีเป็น “วันสิ่งแวดล้อมไทย” และมีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โครงการที่สำคัญโครงการหนึ่งที่เกิดขึ้น ในช่วงเวลานั้นของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ “โครงการอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม” ดำเนินการฝึกอบรม สร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนและสร้างกลุ่มอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่มาของ “อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” หรือ “อสมว.” ได้ดำเนินการเรื่อยมา ในปี 2545 ไปได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เท่าทันกับกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลง เกิดแนวคิดการรวมกลุ่มพลังทางสังคมที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมในรูปแบบ “เครือข่าย” โดยได้ริเริ่มดำเนินกิจกรรมในรูปแบบ “เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” ในพื้นที่นำร่อง 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน ลำปาง สุโขทัย นครพนม เลย ขอนแก่น ชลบุรี เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี และจังหวัดกระบี่ ควบคู่ไปกับการบริหารและสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายในพื้นที่ หลังจากนั้นได้มีการขยายเครือข่ายและพื้นที่ดำเนินงานมาอย่าง

ต่อเนื่อง (ปี 2550 มีสมาชิกเครือข่าย 75 จังหวัด และในปี 2555 มีสมาชิกเครือข่ายครบ 76 จังหวัดทั่วประเทศ)

ในปี พ.ศ. 2548 - 2549 ได้มีการปรับรูปแบบ แนวทางการดำเนินงาน และบทบาทหน้าที่เครือข่ายอาสาสมัครให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนชื่อ “เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม” เป็น “เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน” หรือ “เครือข่าย ทสม.” และเรียกชื่อตัวอาสาสมัครว่า “ทสม.” ในปี พ.ศ.2550 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ประกาศใช้ “ระเบียบว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ.2550” มีเจตนารมณ์รองรับและสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน เชื่อมประสานการทำงานร่วมกันจนเป็น เครือข่าย ทสม. และในช่วงเวลาเดียวกันมีมติคณะรัฐมนตรี ประกาศให้ “วันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวัน ทสม.แห่งชาติ”

ในปี พ.ศ. 2557-2558 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีนโยบายสำคัญในการบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัคร ภายใต้การกำกับของหน่วยงานกระทรวงฯ ให้เป็นหนึ่งเดียวและเข้าร่วมเป็น ทสม. รวมถึงการสนับสนุนภารกิจกระทรวงที่หลากหลายมากขึ้น ภายใต้แนวคิด “การบูรณาการเครือข่าย ทสม.และภาคีสร้างสิ่งแวดล้อมดีให้คนไทย” จึงได้มีการปรับปรุงระเบียบฯ พ.ศ.2550 ให้มีความสอดคล้องและเพื่อเป็นการพัฒนาการดำเนินงานเครือข่าย ทสม.ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2558 จึงมีประกาศใช้ “ระเบียบว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านพ.ศ.2558” ขึ้น

ปี พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน นับเป็นอย่างก้าว่างที่สำคัญ ขับเคลื่อนพลัง ทสม. ประชาชนจิตอาสา สืบพระราชปณิธาน สานใจรักสิ่งแวดล้อม ส่งต่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้กับคนรุ่นหลังสืบต่อไป

“ในโลกที่ร้อนขึ้นทุกวินาที
แล้วเราจะอยู่กันอย่างไร”

บทบาทหน้าที่

ของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) และสิ่งท่ ทสม.ควรรู้

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นความสำคัญ ของการทำงานกับภาคประชาชนจึงส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน จึงได้จัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนขึ้น คือ “อาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน” ซึ่งเป็นอาสาสมัครที่อยู่ภายใต้ ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ. 2558 และในระเบียบดังกล่าว ได้ให้คำนิยามของ ทสม. ไว้ดังนี้

“อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน” หมายความว่า บุคคลที่มีความสนใจมีการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ มีความเสียสละและอุทิศตัวในการทำงานด้านการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง และ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืนโดย ใช้ชื่อย่อว่า “ทสม.” และเรียกชื่อภาษาอังกฤษว่า “Natural Resources and Environmental Protection Volunteer” ใช้ชื่อย่อว่า “NEV”

“เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน” หมายความว่า การเชื่อมโยงกันของ ทสม. เพื่อการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ข่าวสาร หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยความเป็นอิสระและเท่าเทียมกันของบุคคล ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน และใช้หลักธรรมาภิบาลในการทำงานร่วมกัน โดยใช้ชื่อย่อว่า “เครือข่าย ทสม.” และเรียกชื่อภาษาอังกฤษว่า “Natural Resources and Environmental Protection Volunteer Network” ใช้ชื่อย่อว่า “NEV-Net”

เครื่องหมายของเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน

เครื่องหมายของเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน เป็นวงกลมพื้นสีน้ำเงิน มีรูปใบไม้สีเขียวและลำต้นสีน้ำตาลอยู่กลางวงกลม ด้านบนล้อมรอบด้วยท้องฟ้าและเมฆสีขาว ด้านล่างเป็นรูปคนจับมือกัน มีตัวอักษรภาษาไทยเขียนว่า เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน และภาษาอังกฤษเขียนว่า “Natural Resources and Environmental Protection Volunteer Network”

1. วัตถุประสงค์ของการมี กสม.และเครือข่าย กสม. เป็นอย่างไร ?

- 1) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง กระบวนการเรียนรู้และพึ่งตนเองของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อประสานงานการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างระดับนโยบาย และระดับชุมชน
- 3) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกระดับ

2. ทสม.มีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง?

1) ประสานการดำเนินงานในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานทุกภาคส่วน

2) สื่อสาร เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ นโยบาย ข้อมูล ข่าวสารและ กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนในท้องถิ่น

3) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

4) เฝ้าระวัง และรายงานข้อมูลสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

5) ดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับภูมินิเวศและบริบทของพื้นที่

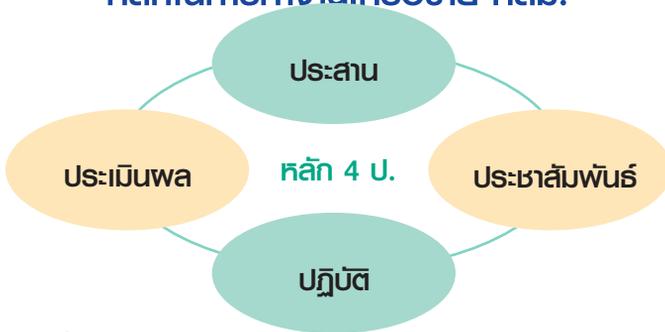
6) เสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เยาวชนและคนรุ่นใหม่ เพื่อสืบสานเจตนารมณ์ แนวคิด และการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

7) สนับสนุนภารกิจด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ของ ทสม. สามารถนำมาย่อเพื่อให้สามารถเข้าใจ และปฏิบัติง่าย คือ หลัก 4 ป. และ หลัก 4 ดี ดังต่อไปนี้

หลัก 4 ป.

หลักในการทำงานเครือข่าย ทสม.

คำอธิบายหลัก 4 ป.

ป - ปฏิบัติ เป็นผู้นำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนภารกิจด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ป - ประสาน เป็นผู้ประสานงานการดำเนินงานในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรภาคประชาชน กับหน่วยงานของรัฐและองค์กรท้องถิ่น

ป - ประชาสัมพันธ์ เป็นผู้รับ และแจ้งให้ประชาชนทราบถึง นโยบาย ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้อง

ป - ประเมินผล เป็นผู้ติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวัง การเปลี่ยนแปลง คุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และรายงานข้อมูลสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

หลัก 4 ดี

แนวทางการขับเคลื่อนงานเครือข่าย ทสม.

จิตอาสา
อนุรักษ์ ป่า ดิน น้ำ
สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

มอองงาน
อย่างสร้างสรรค์

จัดระดับปัญหา
- ปัญหาระดับชุมชน แก่ที่ชุมชน
- ปัญหาระดับชาติแก่ที่กระทรวงฯ

3. สิทธิของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านมีอะไรบ้าง ?

สมาชิก ทสม. มีสิทธิดังต่อไปนี้

1) มีสิทธิแต่งเครื่องแต่งกาย และประดับเครื่องหมาย ทสม. ตามแบบที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนด

2) ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง

3) เข้าร่วมประชุม เพื่อรับรู้และแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

4) มีสิทธิในการคัดเลือกคณะกรรมการเครือข่าย ทสม.

5) มีสิทธิได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการเครือข่าย ทสม. ในแต่ละระดับ

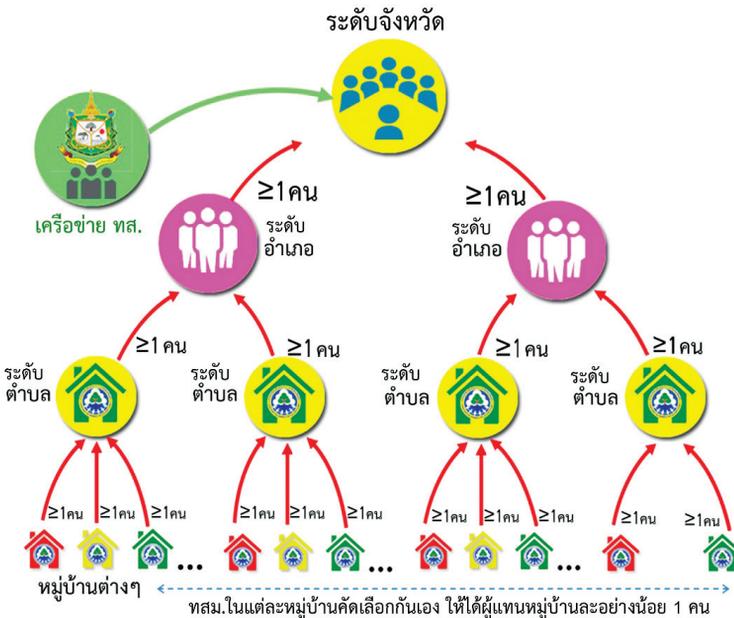
6) ทสม. ที่ปฏิบัติงานได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด อาจมีสิทธิได้รับใบประกาศเกียรติคุณ โล่ เข็ม และอื่นๆ เพื่อยกย่องในฐานะเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7) มีสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของกรรมการเครือข่าย ทสม. เพื่อนำเสนอข้อมูลและเสนอแนะข้อคิดเห็นต่อการปรับปรุงการทำงาน หรือเสนอให้มีการลงชื่อเพื่อพิจารณาให้กรรมการเครือข่าย ทสม. พ้นจากตำแหน่ง

8) มีสิทธิในการมีส่วนร่วมเสนอแนะสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อประกาศตามระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิอื่นตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนด เช่น เมื่อสมัครแล้ว จะได้รับบัตรประจำตัว ทสม. ซึ่งมีอายุบัตรเป็นเวลา 5 ปี เป็นต้น

4. คณะกรรมการเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) คือ อะไร ?

ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้ ทสม. สามารถเข้ารับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการเครือข่ายทสม. ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) คณะกรรมการเครือข่าย ทสม.ระดับตำบล ประกอบด้วย ผู้แทนทสม. จากหมู่บ้าน ที่มี ทสม. คัดเลือกกันเอง ให้ได้ผู้แทนหมู่บ้านละไม่น้อยกว่าหนึ่งคน

5. คณะกรรมการอำนวยการ ทสม. คืออะไร ?

5.1 ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่าด้วย
อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ. 2558
ได้กำหนดให้คณะกรรมการอำนวยการ ทสม. ประกอบด้วย

1) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เป็นประธานกรรมการ

2) รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ
มอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

3) เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการ

4) อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ เป็นกรรมการ

5) อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ เป็นกรรมการ

6) อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นกรรมการ

7) อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี เป็นกรรมการ

8) อธิบดีกรมป่าไม้ เป็นกรรมการ

9) อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นกรรมการ

10) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นกรรมการ

11) ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นกรรมการ

12) ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ เป็นกรรมการ

13) ผู้แทนเครือข่าย ทสม. จำนวนไม่เกินหกคน เป็นกรรมการ

14) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน
ไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและเลขานุการ
และผู้อำนวยการหน่วยงานในกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รับผิดชอบงาน
ทสม. เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

5.2 คณะกรรมการอำนวยการ ทสม. มีหน้าที่

- 1) ออกประกาศ หรือกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบฉบับนี้
- 2) เสนอแนะนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน ทสม.ให้เกิดประสิทธิภาพ
- 3) อำนวยการ ประสานงานและบูรณาการการดำเนินงานเกี่ยวกับ ทสม
- 4) ให้คำปรึกษาและสนับสนุนการดำเนินงาน ทสม.
- 5) ดำเนินการอื่นๆ ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนด

6. เครือข่าย ทสม. มีวันสำคัญ หรือวันประชุมสามัญประจำปีหรือไม่ ?

เครือข่าย ทสม. มีวันสำคัญของเครือข่าย ทสม. คือวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวัน ทสม. แห่งชาติ และในแต่ละปี ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วย อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้มีการจัดประชุมสามัญประจำปี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

7. หน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จะสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย ทสม. อย่างไร ?

ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วย อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้ หน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินการสนับสนุนการทำงานของ ทสม. ได้ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้อาสาสมัครและเครือข่ายในกำกับดูแลของหน่วยงานมีโอกาสเป็น ทสม. โดยสมัครใจ
- 2) จัดปฐมนิเทศ ฝึกอบรม หรือประชุม สัมมนา ทสม. เพื่อเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) สนับสนุนแผนงาน และงบประมาณของเครือข่าย ทสม. ตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน
- 4) สนับสนุนให้ ทสม. ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) เผยแพร่ ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ทสม.

8. การสมัครเป็น ทสม. ทำได้อย่างไร ?

ประชาชนสามารถเป็นสมาชิก ทสม. ได้โดยต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุ
 ในระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยอาสาสมัคร
 พิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ.2558 ซึ่งมีคุณสมบัติ
 ที่สำคัญๆเช่น มีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ประจำ
 ในจังหวัดนั้น เป็นต้น

การสมัครเป็น ทสม.

- #### ● ส่วนกลาง
- กรอกแบบฟอร์ม ยื่นใบสมัครต่อกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 - สมัครผ่านระบบออนไลน์

- #### ● ส่วนภูมิภาค
- ยื่นใบสมัครต่อสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

เทคนิคและเครื่องมือ

ในการทำงานสำหรับ กสม.

การสร้างกลุ่มและเครือข่ายชุมชนสำหรับการทำงานด้านอาสาสมัคร เป็นงานที่ทำหายสำหรับบทบาทของอาสาสมัครชุมชนที่ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม “กลุ่ม” เป็น การรวมกันของสมาชิกในชุมชนที่มีความสนใจในเรื่องหนึ่งและมีเป้าประสงค์ในการยกระดับการทำงานจากระดับปัจเจกบุคคล ให้อยู่ในรูปแบบของกลุ่มหรือคณะบุคคล ทั้งการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการ “เครือข่าย” เป็น การรวมกลุ่มบุคคล คณะบุคคลต่างๆ จากหลายๆ กลุ่ม หรือหลายพื้นที่ที่มาร่วมกันปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่พึงประสงค์และมีกลไกการเชื่อมประสานการทำงานเชิงพื้นที่ เครือข่ายชุมชน มีระบบการบริหารจัดการเครือข่ายที่โยงใยสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน

ประเด็นสำคัญของนิยามข้างต้น ของกลุ่มและเครือข่าย คือ

- ▶ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ
- ▶ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน
- ▶ การเป็นสมาชิก เครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระ หรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย ไม่ได้หมายถึงการจัดการให้คนมานั่ง “รวมกัน” เพื่อพูดคุยสนทนากันเฉยๆ โดยไม่ได้ “รวมกัน” ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเปรียบเหมือนการเอาก้อนอิฐมากองรวมกัน ย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด การเชื่อมโยงเข้าหากันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเอาอิฐแต่ละก้อนมาก่อกันเป็นกำแพง โดยการประสานอิฐแต่ละก้อนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ และก็ไม่ใช่เป็นแค่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันเพียงเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย และไม่ใช้การรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกันไว้ในมือเพื่อสะดวกแก่การติดต่อ การมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนหาสมาชิกเพิ่มขึ้น ยิ่งได้รายชื่อมากก็ยิ่งทำให้เครือข่ายใหญ่ขึ้น การกระทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการขยายวงใส่อิฐให้โตขึ้นเพื่อจะได้บรรจุอิฐได้มากขึ้น แต่กองอิฐในอุ้งก็ยิ่งวางระเกะระกะขาดการเชื่อมโยงประสานกันอย่างเป็นระบบ

1. พุดถึงเครือข่าย คิดถึงอะไร?

2.ความเชื่อมโยงของเครือข่าย

เพื่อการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยความเป็นอิสระและเท่าเทียมกันของบุคคล ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และใช้หลักธรรมาภิบาลในการทำงานร่วมกัน

3. ทำไมต้องมีเครือข่าย ?

- ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร ทักษะความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ และสื่อ
- ช่วยลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน
- เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย
- ทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการสนองจากรัฐ
- ช่วยชี้ให้เห็นถึงปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซ้ำซ้อน
- ช่วยเชื่อมหน่วยงานวิชาการและแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
- ทำให้ได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากภาคีร่วมพัฒนา

4. การทำงานในรูปแบบเครือข่าย

5 เครือข่าย ทสม.เป็นแบบโหนด

การจัดทำแผน ปฏิบัติการชุมชน

1. แผนปฏิบัติการชุมชนคืออะไร

แผนปฏิบัติการชุมชน (Community Action Plan) เป็นแผนที่ระบุสถานภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน รวมทั้งสถานการณ์ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับประเด็นการดำรงชีพของชุมชน และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องการแก้ไข ก่อน-หลัง แผนปฏิบัติการในการแก้ไข (กิจกรรม/งาน) พื้นที่เป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายหลัก งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ และการติดตามประเมินผล การปฏิบัติ อนึ่ง แผนปฏิบัติการชุมชน ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการระดมพลังความคิดและต้องทำให้แผนปฏิบัติการบังเกิดผลเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติจริง และแผนปฏิบัติการชุมชนต้องเกิดขึ้นจากความเป็นเจ้าของปัญหาและความต้องการร่วมกันของภาคีในชุมชนนั้นๆ

2. องค์ประกอบแผนปฏิบัติการชุมชน

องค์ประกอบแผนปฏิบัติการชุมชน เป็นโครงสร้างหลักที่ประกอบขึ้นเป็นแผนปฏิบัติการของชุมชน อันได้แก่

- ภาคีสมาชิกในชุมชน
- ผู้นำชุมชนทุกระดับ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน
- หน่วยงานร่วมพัฒนาที่มีบทบาทในการสนับสนุนความร่วมมือของชุมชน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานศึกษา ศาสนสถาน ศูนย์เรียนรู้ชุมชน อำเภอและนักพัฒนา
- ประเด็นปัญหา (โจทย์ของชุมชน) และความต้องการร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน
- กระบวนการในการวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

3. ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน

- สำรวจ ตรวจสอบสภาพปัญหาในชุมชน ประเมินสถานการณ์ ความรุนแรง และแนวโน้มของปัญหา
- วิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ และประเมินกลุ่มผู้รับผลกระทบ หรือกลุ่มเปราะบาง (Vulnerability Groups)
- สื่อสารความต้องการแก้ไขปัญหา จัดเวทีระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ศักยภาพและทุนทางสังคม
- ยกร่างแผนปฏิบัติการ นำแผนให้ประชาคมได้รับทราบ
- ประกาศแผนปฏิบัติการ และบูรณาการงานทุกภาคส่วน
- ถ่ายทอดแผนไปสู่การปฏิบัติ
- ติดตามและประเมินผลแผนงาน
- ทบทวนและปรับปรุงแผนในระยะต่อไป

4. การทำแผนปฏิบัติการชุมชนให้ได้รับการยอมรับ

ในกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน เพื่อเป็นการลดข้ออุปสรรค ในการยอมรับแผนปฏิบัติการที่จัดทำขึ้น กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผน และจัดทำแผนปฏิบัติการ มักใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นการตรวจสอบปัญหา จนถึงการนำไปสู่การปฏิบัติ หนึ่ง ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับแผนปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับ

- ✓ บทบาทของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจต่อการยกร่างแผนปฏิบัติการ
- ✓ จัดทำแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความคาดหวังและความต้องการที่แท้จริง

ข้อดีของการทำ Mind Map (แผนที่ความคิด)

1. ทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น
2. ทุกคนได้มีส่วนร่วม
3. ได้ความเห็นของทุกคน
4. สามารถนำเสนอได้ดีและทำให้ผู้เข้าร่วมสนใจ

2. ลักษณะสำคัญของ Mind Map ลักษณะสำคัญของ Mind Map มี 4 ประการคือ

1. หัวเรื่องที่เป็นข้อใหญ่ใจความได้รับการกลั่นกรองจนตกผลึกเป็นภาพ
2. “แก่นแกน” อยู่ตรงกลาง
3. ประเด็นสำคัญกระจายเป็นรัศมีออกมาเป็น “ก้าน” หรือ กิ่งแก้ว แตกแขนงออกจาก “แก่นแกน”
4. กิ่งที่แตกแขนงออกมาแต่ละกิ่งรองรับคำสำคัญโดยมีเส้นเชื่อมเป็นรายละเอียดออกมารอบๆ
5. กิ่งก้านต่างๆต้องเชื่อมต่อ ยึดโยงกันดุจกิ่งไม้หรือรากไม้

3. วิธีการเขียน Mind Map มีรายละเอียด ดังนี้

1. เตรียมกระดาษเปล่าที่ไม่มีเส้นบรรทัดและวางกระดาษภาพแนวนอน
2. วาดภาพสีหรือเขียนคำหรือข้อความที่สื่อหรือแสดงถึงเรื่องจะทำ Mind Map กลางหน้ากระดาษ โดยใช้สีอย่างน้อย 3 สี และต้องไม่ตีกรอบด้วยรูปทรงเรขาคณิต
3. คิดถึงหัวเรื่องสำคัญที่เป็นส่วนประกอบของเรื่องที่ทำ Mind Map โดยให้เขียนเป็นคำ ที่มีลักษณะเป็นหน่วย หรือเป็นคำสำคัญ (Key Word) สั้นๆ ที่มีความหมาย บนเส้น

การนำ แผนที่เดินดิน

มาใช้งานในชุมชน

1. แผนที่เดินดินคืออะไร

แผนที่เดินดินทำได้ไม่ยาก เพียงการเดินทางสำรวจ สังเกตและจดบันทึกสิ่งที่พบเห็นลงบนแผ่นกระดาษ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางด้านกายภาพ เช่น แหล่งน้ำ ภูเขา ทะเล ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่นป่าไม้ หรือสิ่งที่ดีในชุมชน เช่น แหล่งที่ตั้งวัด มัสยิด โบสถ์ แหล่งศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ที่อยู่ของปราชญ์ชาวบ้าน ศิลปิน เป็นต้น แผนที่เดินดินทำได้โดยการหาข้อมูลผู้ทำต้องเดินไปดู สังเกต สัมผัส และทำแผนที่ด้วยตนเอง

2. เป้าหมายของแผนที่เดินดิน

- 1) สื่อให้เห็นภาพรวมของชุมชน
- 2) ได้ข้อมูลในระยะเวลาอันรวดเร็ว
- 3) ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากขึ้น เพราะได้จากการสำรวจและสังเกตด้วยตนเอง
- 4) ได้ข้อมูลที่ทันสมัย

3. ขั้นตอนการทำแผนที่เดินดิน

- 1) ศึกษาให้รู้ว่า เรากำลังจะไปศึกษาอะไร ในที่นี้เราจะไปศึกษาทุนทางสังคม
- 2) สำรวจเพื่อไปเสาะหาสิ่งดีๆ ในชุมชนเพื่อเห็นสภาพจริงและเข้าใจ
- 3) เดินไปดูชุมชน มองเห็นชีวิตและเรื่องราวในชุมชนของตน และอาจไปสอบถามคนในพื้นที่เพิ่มเติม
- 4) กลับมาวาดแผนที่โดยใช้กระดาษขนาดใหญ่ ใส่วีดีโอ
- 5) การทำแผนที่เดินดินสามารถทำได้ในระดับองค์กร ระดับชุมชนเล็กๆ ระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอก็ได้ ความละเอียดจะแตกต่างกันออกไป

4. ข้อมูลที่อาจใส่ในแผนที่เดินดิน

- 1) ชุมทรัพย์ากรของชุมชน
- 2) พื้นที่ทางกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ถนน บ้าน สถานที่ต่างๆ โบราณสถาน สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ป่าไม้ สวนปาล์ม สวนยาง เป็นต้น
- 3) แหล่งของดี เช่น วัด มัสยิด ที่ท่องเที่ยว บ้านคนดี บ้านศิลปิน แหล่งวัฒนธรรม เป็นต้น

การริเริ่ม **กิจกรรมนำร่อง** ในระดับชุมชน

1. กิจกรรมนำร่องชุมชน คือ...

กิจกรรมนำร่องชุมชน (Pilot Activities) หมายถึง กิจกรรม งาน หรือสิ่งที่จะต้องทำร่วมกันของชุมชน โดยต้องเกิดจากความต้องการ หรือ ความคาดหวังร่วมกันของสมาชิกในชุมชน และเป็นการดำเนินงานในระดับพื้นที่ (Site) ที่มีขอบเขตของกิจกรรมแน่ชัด ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เป็นการเฉพาะ และมุ่งหวังผลลัพธ์ของการดำเนินงานในระยะเวลาดำเนินการสั้น กิจกรรมนำร่อง ต้องเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ของกลุ่มคนที่มีความสนใจใน แนวทางปฏิบัติ เช่น การจัดทำแนวกันไฟ การพัฒนาป่าชุมชน การฟื้นฟูแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ดิน การทำประปาหมู่บ้าน การส่งเสริมการเลี้ยงหมูหลุม การทำวน เกษตร เป็นต้น โดยกิจกรรมนำร่อง ต้องกระทำภายในชุมชน หรือเขตพื้นที่หนึ่ง ที่แน่ชัด

2. กระบวนการได้มาซึ่งกิจกรรมนําร่อง

มีกระบวนการได้มาซึ่งกิจกรรมนําร่องหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เช่น วัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรม ระยะเวลาในการดำเนินงาน งบประมาณที่ใช้ ขนาดของพื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย ความยาก-ง่ายในการปฏิบัติ รวมทั้งปัจจัยเอื้อต่างๆ แต่โดยวิธีปฏิบัตินั้น กระบวนการที่จะได้มาซึ่งกิจกรรมนําร่อง ต้องยึดแนวทางหลักดังนี้

- กำหนดประเด็นปัญหาของพื้นที่ศึกษา
- วิเคราะห์กลุ่มคนที่สนใจในการแก้ไขปัญหา
- ปรึกษาหารือและวางแผนเพื่อริเริ่มยกร่างกิจกรรมนําร่อง
- ประชาคมชุมชน หรือนํารูปแบบของกิจกรรมนําร่องไปปรึกษาหารือผู้นำชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง
- บูรณาการความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมนําร่อง

3. รูปแบบที่ดีของกิจกรรมนําร่อง

การทำกิจกรรมนําร่อง ต้องมีลักษณะที่สำคัญ คือ

S = Simple หมายถึง ต้องเป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่าย

U = Ultimate Goals หมายถึง ต้องมุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการ

P = Practical หมายถึง ต้องเป็นกิจกรรมทำได้จริง

R = Relevant หมายถึง ต้องสัมพันธ์กับปัญหา

E = Economic หมายถึง ต้องประหยัดต้นทุน

M = Measurement หมายถึง ต้องสอดคล้องกับมาตรการ

E = Effectiveness หมายถึง ต้องเกิดผลสัมฤทธิ์

กิจกรรม การอนุรักษ์ป่าชุมชน

ป่าชุมชน หรือ Community Forest หมายถึง พื้นที่ที่มีทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพจากป่า รวมทั้งสิ่งมีชีวิตจากป่าที่ประกอบรวมกันเป็นโครงสร้างของระบบนิเวศป่าไม้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการใช้ประโยชน์ของชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

การพัฒนาป่าชุมชนต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ในการสำรวจและกำหนดแนวเขตป่าชุมชน และผลักดันให้เกิดการจัดตั้งกรรมการป่าชุมชนขึ้นมารับผิดชอบในการพัฒนาป่าชุมชน งานที่สำคัญในการจัดการป่าชุมชน ได้แก่ การสำรวจพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน รวมทั้งทรัพยากรจากป่าที่ชุมชนใช้ประโยชน์ การจัดทำแนวกันไฟรอบป่า การปลูกป่าฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ การตรวจลาดตระเวนป่าชุมชน การประกอบกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน เช่น การบวชป่า เป็นต้น

กิจกรรม การอนุรักษ์ดินและน้ำ

การอนุรักษ์ดินและน้ำ (Soil & Water Conservation) เป็นมาตรการในการอนุรักษ์ทรัพยากรดินมิให้ถูกรบกวนจากกิจกรรม การพัฒนาหรือการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดๆ เช่น การไถพรวน การชะล้าง พังทลายของดิน รวมถึงลดจนการบริหารจัดการน้ำในระบบนิเวศทางธรรมชาติ แนวทางในการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การปลูกแฝก การไถพรวนตามแนวระดับ การปลูกไม้หลายชั้นเรือนยอด การทำคูเบนน้ำ การทำชั้นบันได การปลูกพืชสลับแนว หรือมาตรการด้านวิศวกรรม เช่น การใช้กล่องคอนกรีตกั้นตลิ่งพัง การตาดซีเมนต์ สำหรับการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมกับสภาพภูมินิเวศต้นน้ำลำธาร คือ การทำฝายตักตะกอน (Check-dam) ซึ่งช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นในดินและลดการสูญเสียดินและน้ำได้เป็นอย่างดี

กิจกรรม การป้องกันไฟป่า และหมอกควัน

ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างมาก สาเหตุของปัญหาหมอกควันเกิดจากการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การเผาป่า การเผาพื้นที่ทิ้งขยะ สำหรับชุมชน

ในชนบท ส่วนใหญ่กิจกรรมการเกษตรกรรม และการเก็บเกี่ยวผลผลิตส่งผลต่อการเกิดไฟป่าและหมอกควัน เช่น การเผาตอซังข้าว ตอซังข้าวโพด การถางป่าเพื่อขยายที่ดินทำการเกษตร ดังนั้น แนวทางในการป้องกันปัญหาไฟป่า ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน/เกษตรกรในการจัดทำแนวกันไฟ การตั้งชุดปฏิบัติการชุมชนในการตรวจลาดตระเวนป่า รวมทั้งการรณรงค์เพื่อลด/ควบคุมการเผาในที่โล่ง โดยหันมาใช้กระบวนการทางชีวภาพในการย่อยสลายฟางและวัชพืชต่างๆ

กิจกรรม การจัดการ ขยะมูลฝอยชุมชน

ปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน เป็นปัญหาที่ท้องถิ่นส่วนใหญ่กำลังเผชิญกับความท้าทายในการแก้ไขจัดการ สาเหตุของปัญหา คือ การมีปริมาณขยะมูลฝอยมากขึ้นไปในแต่ละวัน เนื่องจากพฤติกรรมการดำรงชีวิตมีผลให้เกิดการผลิตขยะมูลฝอยในปริมาณมาก และระบบการจัดเก็บ คัดแยก ลำเลียง และกำจัด ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และมีต้นทุนในการดำเนินงานสูง แนวทางการจัดการ คือ การรณรงค์ ให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือน การจัดทำธนาคารขยะมูลฝอยชุมชน การนำของเสียมาใช้ประโยชน์ใหม่ รวมทั้งการนำไปรีไซเคิล อย่างไรก็ตาม ระบบในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน คือ การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การเผาด้วยเตาเผาอุณหภูมิสูง การนำขยะอินทรีย์มาแปรรูปเป็นปุ๋ย การใช้วิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของท้องถิ่น

กิจกรรม การจัดการน้ำเสียชุมชน

น้ำเสียชุมชน มาจากการประกอบกิจกรรมในครัวเรือน ทำให้มีปริมาณสารอินทรีย์ระบายลงสู่แหล่งน้ำ เกิดภาวะน้ำเน่าเสีย แหล่งน้ำเสียบางพื้นที่มีการเจริญเติบโตของพืชน้ำเป็นจำนวนมาก กีดขวางการไหล ของน้ำ และเป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ

แนวทางในการจัดการที่เหมาะสมสำหรับชุมชนคือ การติดตั้งบ่อดักไขมันในครัวเรือน การทำบ่อบำบัดน้ำก่อนระบายออกสู่แหล่งน้ำภายนอก การใช้พืชบำบัดน้ำเสีย (ระบบบึงประดิษฐ์) การใช้ปลาชายนในการกรองน้ำเสียชุมชน (กรณีชุมชนชายฝั่ง) การใช้กังหันชัยพัฒนาในการวิดน้ำและ

เติมออกซิเจนให้กับน้ำ หรืออาจใช้วิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น การทำบ่อเติมอากาศ หรือ คลองวนเวียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การลดปริมาณน้ำทิ้งช่วยในการแก้ไขปัญหา น้ำเสียได้อีกทางหนึ่ง

กิจกรรม การป้องกันมลพิษทางอากาศและเสียง

มลพิษทางอากาศและเสียง เป็นผลมาจากกิจกรรมการจราจร การประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม การก่อสร้างต่างๆ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน แนวทางในการป้องกันแก้ไขคือ

- ปลุกต้นไม้เป็นฉนวนกั้นจากกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศและเสียง
- การควบคุมจากแหล่งกำเนิดโดยตรง เช่น การใช้ผ้าใบคลุมอาคารที่มีการก่อสร้าง หรือคลุมรถบรรทุกดินและหินเพื่อการก่อสร้าง
- การใช้อุปกรณ์ในการป้องกันอันตรายจากฝุ่นละอองและเสียง การให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาเป็นอาสาสมัครในการติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ในชุมชน

กิจกรรม การเพิ่มพื้นที่สีเขียว

พื้นที่สีเขียวในชุมชนมีบทบาทสำคัญหลายประการ ตั้งแต่การเป็นพื้นที่ดักจับมลพิษสิ่งแวดล้อม ใช้เป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการ หรือใช้เป็นพื้นที่แนวกันชนต่างๆ พื้นที่สีเขียวเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับประเภทของการใช้ที่ดินในบริเวณนั้นๆ แนวทางในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เช่น การปลูกต้นไม้ริมทาง การปลูกต้นไม้ยืนต้นช่วยกันแสงแดดและลมในบริเวณอาคารบ้านเรือน การจัดหาสวนหย่อมสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น การเลือกพันธุ์ไม้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การปลูก จะมีส่วนช่วยให้พื้นที่สีเขียวที่พัฒนาขึ้นก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ต่อชุมชนได้มากยิ่งขึ้นตามไปด้วยไม้ที่นิยมปลูกในปัจจุบัน เช่น ปับ สะเดา อินทนิล โอศอกอินเดีย ทรงบาดาล กระจินเทพา และไม้อื่นๆ อีกหลายชนิด

กสม.

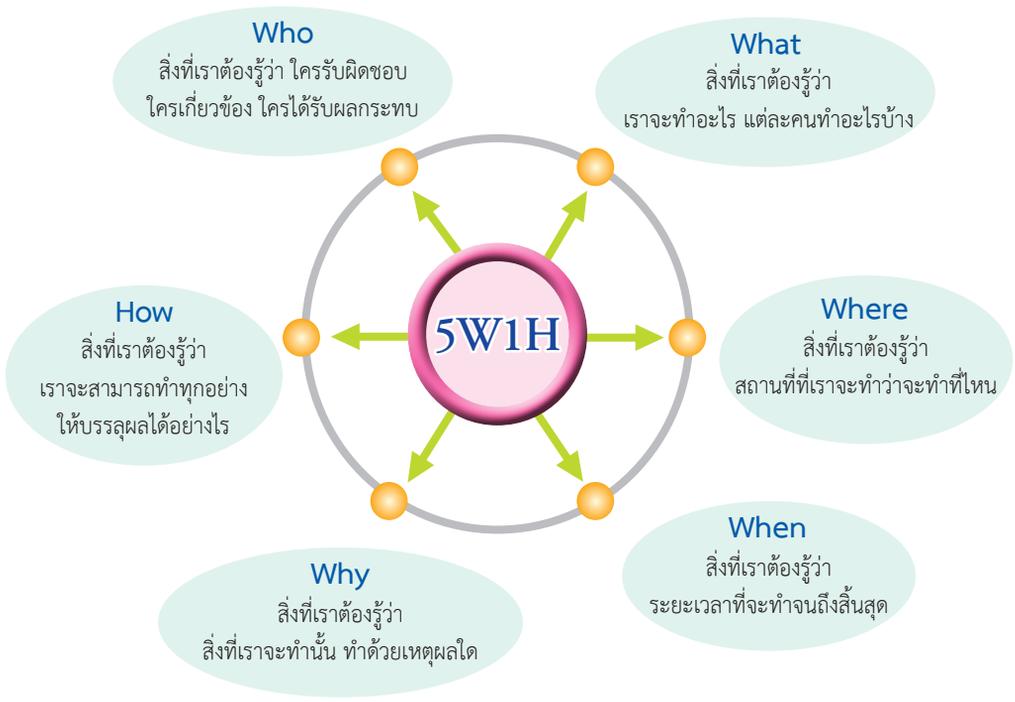
นักรสื่อสารสิ่งแวดล้อมชุมชน

ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ. 2558 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามาในการบริหารจัดการ และเป็นกลไกสำคัญในการเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายทสม.ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการเป็นนักรสื่อสารสิ่งแวดล้อมชุมชน สามารถเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร เชื่อมโยงนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปสู่ประชาชนในชุมชนได้อย่างถูกต้อง รวมถึง การพัฒนาทักษะการใช้เครื่องมือและช่องทางในการแจ้งเหตุเตือนภัย และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสามารถเผยแพร่ไปสู่เครือข่ายทสม.อย่างกว้างขวาง

ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนาเครื่องมือ กลไก และช่องทาง ในการแจ้งเหตุเตือนภัย และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงหลักการเทคนิคที่สำคัญ ได้แก่ เทคนิค 5W1H คือ วิธีหนึ่งที่จะช่วยในการวิเคราะห์แก้ปัญหาด้วยการตั้งคำถาม ซึ่งเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้มากที่สุดในระดับสากล โดย 5W1H มีส่วนประกอบดังนี้

- Who ใคร คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า ใครรับผิดชอบ ใครเกี่ยวข้อง ใครได้รับผลกระทบ ในเรื่องนั้นมีใครบ้าง

- What ทำอะไร คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า เราจะทำอะไร แต่ละคนทำอะไรบ้าง
- Where ที่ไหน คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า สถานที่ที่เราจะทำว่าจะทำที่ไหน เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นอยู่ที่ไหน
- When เมื่อไหร่ คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า ระยะเวลาที่จะทำงานถึงสิ้นสุด เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นทำเมื่อวัน เดือน ปี ไດ
- Why ทำไม คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า สิ่งที่เราจะทำนั้น ทำด้วยเหตุผลใด เหตุใดจึงได้ทำสิ่งนั้น หรือเกิดเหตุการณ์นั้นๆ
- How อย่างไร คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า เราจะสามารถทำทุกอย่าง ให้บรรลุผลได้อย่างไร เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นทำอย่างไรบ้าง

เครื่องมือและช่องทางในการแจ้งเหตุ

ปัจจุบันอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หรือ ทสม. สามารถรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองมาสู่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาให้ได้ทันสถานการณ์ เครื่องมือ และช่องทางในการแจ้งเหตุเตือนภัย และเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

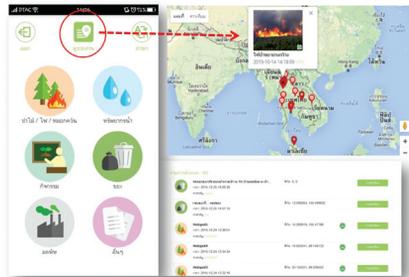
1) รายงานผ่านเว็บไซต์ www.nevt.deqp.go.th โดยเข้าไปที่หัวข้อระบบรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม เข้าสู่ระบบ โดยใช้รหัสประจำตัวประชาชน เป็น Username และใช้วันเดือนปีเกิด เป็น Password (30012550) ทั้งนี้หากไม่เป็นสมาชิกเครือข่าย ทสม. จะLogin เข้าสู่ระบบไม่ได้ ต้องสมัครเป็น ทสม.เสียก่อน โดยเลือก “สมัคร ทสม.” ก่อนเมื่อสมัครแล้วถึงจะมาเข้าสู่ระบบการรายงานสถานการณ์ได้ แล้วดำเนินการระบบได้เลย

2) รายงานทาง Application “Arsa4thai” เข้าสู่ระบบ โดยใช้รหัสประจำตัวประชาชน เป็น Username และใช้วันเดือนปีเกิด เป็น Password (30012550)

เลขบัตรประชาชน 13 หลัก เช่น 1234567890xxx
วันเดือนปีเกิด เช่น 07062540 (7 มิถุนายน 2540)
และกดปุ่มเข้าสู่ระบบ

3) ช่องทาง Application Line@ ในชื่อ @Arsa4Thai ผู้ใช้งานสามารถสแกน QR Code ด้านล่างเพื่อเข้าใช้งาน Line@ Arsa4Thai ซึ่งเป็นช่องทางที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้พัฒนาเพื่อความสะดวก และรวดเร็วในการรายงานฯ

4) รายงานทางสมุดรายงานพื้นฐานและสถานการณ์สิ่งแวดล้อมประจำหมู่บ้าน แล้วจัดส่งมายังกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

สำหรับการร้องเรียนไปที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถแจ้งเหตุภัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

- 1) โทรสายด่วน Green call 1310
- 2) โทรศัพท์ 02 2656223-27 โทรสาร 02 2656222
- 3) ร้องเรียนปัญหาลพิษ สายด่วน 1650
- 4) Webpage www.mnre.go.th

นวัตกรรมความรู้

และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. นวัตกรรม (Innovation)

นวัตกรรม คือ “สิ่งที่เกิดจากการใช้ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ อย่างบูรณาการ เพื่อประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจ”

1.1 องค์ประกอบของนวัตกรรม มีอยู่ 3 ประการ คือ

(1) **ความใหม่ (Newness)** หมายถึง เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจเป็นตัวผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการ โดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิมหรือพัฒนาขึ้นใหม่เลยก็ได้

(2) **ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefits)** หรือ การสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ นวัตกรรม จะต้องสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้นๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอาจจะวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง หรือไม่เป็นตัวเงินโดยตรงก็ได้

(3) **การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity Idea)** สิ่งที่จะเป็นนวัตกรรมได้นั้นต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานของการพัฒนาให้เกิดซ้ำใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบ การทำซ้ำ เป็นต้น

1.2 กระบวนการนวัตกรรม

กระบวนการนวัตกรรม จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่และเจริญเติบโตต่อไปได้ ซึ่งกระบวนการประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ ๆ หลายประการ ดังนี้

(1) การค้นหา (Searching) เป็นการสำรวจสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อตรวจจับสัญญาณของทั้งโอกาสและอุปสรรคสำหรับการนำไปสู่จุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

(2) การเลือกสรร (Selecting) เป็นการตัดสินใจเลือกสัญญาณที่สำรวจพบเหล่านั้น เพื่อจะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร ทั้งนี้การเลือกสรรจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับหลักกลยุทธ์ขององค์กร

(3) การนำไปปฏิบัติ (Implementing) เป็นการแปลงสัญญาณที่มีศักยภาพ ไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นและนำสิ่งเหล่านั้นออกเผยแพร่สู่ตลาดทั้งภายในและภายนอกองค์กร แต่สัญญาณที่ว่า ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้นหากแต่จะเกิดขึ้น ด้วยการดำเนินงานขั้นตอนที่สำคัญอีก 4 ประการ ดังนี้

(3.1) การรับ (Acquiring) คือ ขั้นตอนของการนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดเป็นนวัตกรรมขึ้น เช่น การสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากกระบวนการทางวิจัยและพัฒนา (R&D), การทำวิจัยทางการตลาด รวมไปถึง การได้รับองค์ความรู้จากแหล่งอื่น ๆ โดยการถ่ายทอดทางเทคโนโลยี (Technology Transfer) หรือการค้นคว้าร่วมกันในเครือพันธมิตร (Strategic Alliance) เป็นต้น

(3.2) การปฏิบัติ (Executing) คือ ขั้นตอนของการนำโครงการดังกล่าวสู่การปฏิบัติงานภายใต้สภาพของความไม่แน่นอนต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยทักษะการแก้ปัญหา (Problem-Solving) ตลอดเวลา

(3.3) การนำเสนอ (Launching) คือ การนำนวัตกรรมที่ได้ออกสู่ตลาด โดยอาศัยการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้มนวัตกรรมนั้นสามารถเป็นที่ยอมรับจากตลาดได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรกของการนำออกสู่ตลาด

(3.4) การรักษาสภาพ (Sustaining) คือ การรักษาสถานะภาพการยอมรับจากตลาด ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อไปและคงอยู่ให้นานเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งอาจจะต้องนำนวัตกรรมนั้นๆ กลับมาปรับปรุงแก้ไขในแนวความคิดหรือทำการเริ่มใหม่ตั้งแต่ต้น (Reinnovation) เพื่อให้ได้นวัตกรรมที่ถูกพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น

(4) การเรียนรู้ (Learning) เป็นสิ่งจำเป็นที่องค์กรควรที่จะศึกษาและเรียนรู้ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการทางนวัตกรรมเพื่อก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่แข็งแกร่ง และสามารถนำไปใช้พัฒนาวิธีการสำหรับจัดการกับกระบวนการทางนวัตกรรมเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(Local wisdom หรือ Indigenous Knowledge)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่พัฒนาขึ้นในบริบททางกายภาพและวัฒนธรรมทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม เป็นความรู้ของชุมชนกลุ่มชนต่างๆ ที่ได้สั่งสม สืบทอดและพัฒนามาเป็นเวลานาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะใกล้เคียงกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คือ เป็นองค์ความรู้ที่ได้ผ่านการพิสูจน์ทดลองและผ่านกระบวนการคัดสรรปรับปรุงและพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบมาแล้ว แต่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างกันจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ตรงที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะจำเพาะเจาะจงเฉพาะท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์ สัตว์ พืช พลังธรรมชาติ ที่ดิน แห้งน้ำ และลักษณะภูมิประเทศในอาณาบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ

2.1 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภท ประกอบด้วย

- 1) ผู้มีความรู้ในท้องถิ่น / ประชาชนชาวบ้าน
- 2) ความรู้ ความสามารถ
- 3) ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา
- 4) ระเบียบ กฎเกณฑ์
- 5) เครื่องมือ อุปกรณ์
- 6) สิ่งก่อสร้างด้วยวัสดุท้องถิ่น
- 7) การจัดการ การปฏิบัติ
- 8) วัฒนธรรม / วิถีชีวิต

2.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

กระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สารสำคัญอยู่ที่การให้ความสำคัญต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตและ การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติที่มีความผสมกลมกลืนกัน ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดความรู้มีวิธีการการถ่ายทอดที่แตกต่างกันในแต่ละระดับ เช่น ระดับครอบครัว และเครือข่าย ในระดับชุมชน ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยถ่ายทอดผ่านทางประเพณี ความเชื่อ คำสอน บทเพลง โดยผู้อาวุโสเป็นผู้นำและศูนย์รวมจิตใจ เพื่อให้สอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข และสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

2.3 การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การผสมผสาน การรวมหน่วยการจัดการ การเชื่อมโยงกลไกการทำงานต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันเป็นองค์รวม (Holistic Approach) กระบวนการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการผสมผสานองค์ความรู้ท้องถิ่น (Indigenous Knowledge) ที่มีการสะสมมาเป็นเวลายาวนาน ร่วมกับ องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่เป็นความรู้สากล (Universal Knowledge) เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนศักยภาพ

2.4 การบูรณาการร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น

บูรณาการร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนชาวบ้าน ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน และมีความสัมพันธ์กับการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาโดยตลอด และยังรวมถึงผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ แนวทางการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านผู้รู้/ ประชาชนชาวบ้าน กระทำได้โดยการมุ่งส่งเสริมการเชิดชูความสามารถของผู้รู้ ต่างๆ เหล่านี้ให้เป็นที่รู้จักของสังคมอย่างแพร่หลาย และควรจัดความเชี่ยวชาญ ของผู้รู้เหล่านี้ตามทักษะและความสามารถที่มีอยู่ เช่น ผู้รู้ในสาขาสิ่งประดิษฐ์ พื้นบ้าน ผู้รู้ในสาขาวัฒนธรรมท้องถิ่น พิธีกรรมและความเชื่อท้องถิ่น ผู้รู้ ในสาขาการจัดการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและการปฏิบัติที่ดี และผู้รู้ในสาขา การดำรงชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพึ่งตนเอง

2.7 บูรณาการร่วมกับฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

บูรณาการร่วมกับฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เป็นการ ใช้ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นมีฐานทรัพยากรที่แตกต่างกัน ดังนั้นแนวทางการบูรณาการ จึงมีแนวทาง ดังนี้

- สำรวจทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญในท้องถิ่น
- ประเมินศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น
- วางแผนระบบการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรที่คำนึงถึงทางเลือกและโอกาสในการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน และอนาคต

- พัฒนากลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2.8 บทบาทอาสาสมัครชุมชนในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

อาสาสมัครชุมชนมีบทบาทสำคัญมากต่อการส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากมีความใกล้ชิดชุมชนและเข้าใจวิถีวัฒนธรรมอันดี ของชุมชนในแง่มุมต่างๆ ดังนั้น บทบาทที่ควรกระทำในฐานะของการเป็น อาสาสมัครชุมชน คือ

- ร่วมสืบค้นและแสวงหาองค์ความรู้ดั้งเดิมของชุมชน จากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น พระ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุในชุมชน หรือจากเอกสาร หลักฐานที่มีการบันทึกไว้ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และภาพวาดต่างๆ

- ส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอในวาระ และโอกาสต่างๆ และให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่นเหล่านั้น

การเข้าถึง

แหล่งทุนของ ทสม.

อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ป้องกัน และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมได้นั้น ต้องมีกระบวนการ ขั้นตอน ต่างๆ ทั้งกระบวนการ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของเครือข่ายสมาชิก ทสม. ในชุมชนเอง รวมถึงกระบวนการจัดหาแหล่งทุน เพื่อเป็นงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม ในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณแก่เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) และเครือข่ายภาคประชาชนอื่นๆ ในการดำเนินโครงการกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. กองทุนสิ่งแวดล้อม

กองทุนสิ่งแวดล้อม ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยได้กำหนดขอบเขต/กิจกรรม พื้นที่เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมาย ที่กองทุนสิ่งแวดล้อมจะให้การสนับสนุนเงินอุดหนุน ไม่เกิน 5 ล้านบาทต่อโครงการ ระยะเวลาดำเนินโครงการไม่เกิน 3 ปี

1.1 กรอบทิศทางการสนับสนุนเงินอุดหนุนกองทุนสิ่งแวดล้อม ตาม
 มาตรา ๒๓(๔) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 แห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2564 ประกอบด้วย
 กรอบการสนับสนุน 6 ด้าน ดังนี้

กรอบทิศทางการสนับสนุน	กลุ่มเป้าหมาย
1. การปกป้อง คุ้มครอง และฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ป่าต้นน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	พื้นที่เป้าหมาย - พื้นที่ทั่วประเทศ กลุ่มเป้าหมาย
2. การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม และความหลากหลายทางชีวภาพให้ เกิดความยั่งยืน	- ส่วนราชการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม - เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์
3. การจัดการขยะและน้ำเสียที่แหล่งกำเนิด โดย กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)
4. การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการรับมือกับ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	- องค์กรมหาชน - สถาบันการศึกษา - คณะกรรมการหมู่บ้าน
5. การสนับสนุนการเกษตรตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมการบริโภคที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม	- สภาองค์กรชุมชนตำบล
6. การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการใช้ เทคโนโลยีที่สะอาด	

1.2 การจัดทำข้อเสนอโครงการที่จะขอรับการสนับสนุนจากกองทุน
 สิ่งแวดล้อม ข้อเสนอโครงการ ควรประกอบด้วยสาระสำคัญของข้อเสนอ
 โครงการ 12 ประเด็น ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ดำเนินโครงการ เป็นการนำเสนอ ข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะสำคัญของพื้นที่ สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาในพื้นที่โครงการ

2) สภาพปัญหา แสดงถึงสภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น หรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมาย พร้อมทั้ง แสดงถึงความจำเป็นหรือความต้องการที่จัดทำโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหา

3) วัตถุประสงค์ แสดงถึงผลลัพธ์หรือสภาพพึงประสงค์ที่จะ เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ง่าย ชัดเจน และ สื่อให้เห็นถึงความต้องการในภาพรวมที่มุ่งจะแก้ไขปัญหา ไม่เกิน 3 ข้อ

4) ความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนจัดการ สิ่งแวดล้อมระดับต่างๆ ระบุความสอดคล้องและความเชื่อมโยงของโครงการ กับแนวนโยบายและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนบริหาร ราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5) พื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเป้าหมาย ระบุถึงสถานที่ตั้ง ขนาด หรือพื้นที่ที่ดำเนินโครงการให้ชัดเจน รวมถึงการจัดทำแผนที่แสดงที่ตั้งโครงการ ระบุถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก และกลุ่มเป้าหมายรองที่จะได้รับผลประโยชน์จาก การดำเนินโครงการให้ชัดเจน

6) ระยะเวลาดำเนินโครงการ ระบุระยะเวลาดำเนินโครงการ (จำนวน/ปี) ต้องไม่เกิน 3 ปี และมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานให้บรรลุผล ตามเป้าหมาย

7) แผนงาน/กิจกรรมการดำเนินงาน ระบุกระบวนการดำเนินงาน/ กิจกรรม ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการให้ชัดเจน ควรนำเสนอ ในรูปแบบตาราง 2 ส่วน คือ ตารางเวลาการทำงาน และตารางแผนงาน รวมถึง ต้องมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน และองค์กรที่รับผิดชอบในพื้นที่

8) **วงเงินงบประมาณ** แสดงรายละเอียดงบประมาณตามแผนการดำเนินโครงการเป็นรายปีให้ละเอียดชัดเจน วงเงินสนับสนุนแต่ละโครงการไม่เกิน 5 ล้านบาท แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ งบบริหารโครงการ (ไม่เกินร้อยละ 30 ของงบที่ขอรับการสนับสนุน) และงบดำเนินโครงการ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของงบที่ขอรับการสนับสนุน)

9) **ตัวชี้วัดผลสำเร็จของโครงการ** ระบุตัวชี้วัดผลผลิต (Output) ที่สามารถวัดความสำเร็จของการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์หรือแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพได้อย่างชัดเจน

10) **การบริหารงานโครงการ** ควรกำหนดโครงสร้างการบริหารโครงการ โดยอาจจะมีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานในหลายๆ ระดับ ทั้งนี้อาจมีการแต่งตั้งผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นองค์กรบริหารโครงการด้วย

11) **ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ** ระบุผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เพื่อประโยชน์ในการวัดหรือติดตาม โดยต้องแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ในระยะสั้นและระยะยาวทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ

12) **แนวทางการติดตามและประเมินผลโครงการ** กำหนดแนวทางการติดตามประเมินผลโครงการ เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับการบริหารจัดการโครงการโดยควรกำหนดช่วงเวลาเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการระหว่างการดำเนินงาน และระยะสิ้นสุดโครงการ

1.3 ขั้นตอนการขอรับงบประมาณขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน

เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านในระดับตำบล ระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด

เอกสารประกอบการยื่นคำขอ

- แบบคำขอเงินอุดหนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม (แบบ - กส.1)
- เอกสารข้อเสนอโครงการ
- สำเนาประกาศผลการคัดเลือกคณะกรรมการเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านในระดับที่ยื่นคำขอ
- สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ที่มีมติเห็นชอบกับโครงการ และให้ขอรับเงินช่วยเหลือและอุดหนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม
- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือสำเนาบัตรประจำตัว ทสม. ของคณะกรรมการเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ในระดับที่ยื่นคำขอ
- หลักฐาน หรือ เอกสารอื่นตามที่สำนักงานกำหนด

คณะกรรมการกลั่นกรองโครงการฯ พิจารณา

คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม พิจารณา

หมายเหตุ : ผู้ที่ลงนามในคำขอรับเงินช่วยเหลือและอุดหนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม ตามแบบ - กส. 1 ต้องเป็นประธานคณะกรรมการเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านในระดับตำบล ระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด แล้วแต่กรณี โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดที่รับผิดชอบในการดูแล เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านที่ยื่นคำขอลงบสามรับรองว่าเป็นโครงการที่สมควรได้รับเงินช่วยเหลือและอุดหนุน และเป็นโครงการที่ไม่ซ้ำซ้อนกับการดำเนินการที่มีอยู่

สผ. หมายถึง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก

กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility) หรือเรียกย่อๆ ว่า กองทุน GEF (เจฟ) คือกลไกทางการเงินระหว่างประเทศ ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การสนับสนุนทางการเงินกับประเทศหรือผู้ที่ขอรับการสนับสนุนทางการเงินกับประเทศหรือผู้ขอรับการสนับสนุน เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางสิ่งแวดล้อมโลกในหลายสาขา ปัจจุบัน การให้การสนับสนุนของกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก อยู่ในช่วงที่ 6 หรือ GEF-6 ซึ่งครอบคลุมช่วงเวลาให้การสนับสนุนในช่วง เดือนกรกฎาคม 2557 - เดือนมิถุนายน 2561 โดยมีกรอบยุทธศาสตร์โครงการที่ให้การสนับสนุนที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity)
2. การลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change Mitigation)
3. การจัดการสารเคมีและขยะของเสีย (Chemical and Waste)
4. การจัดการน่านน้ำสากล
5. การจัดการความเสื่อมโทรมของ
6. การจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน

2.1 การเสนอข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก

หลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก

(1) สอดคล้องกับ GEF 2020 Strategy ซึ่ง GEF มุ่งเน้นที่การดำเนินโครงการขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงมีการบูรณาการ ระหว่างสาขา (multi focal areas) มากกว่าเป็นโครงการ

ขนาดกลาง (Medium Scale): งบประมาณที่ขอรับการ สนับสนุนน้อยกว่า 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ที่ขอรับการสนับสนุน ในสาขาเดียว

(2) สอดคล้องกับแนวทางของประเทศไทยในแต่ละสาขา และเป็นประโยชน์ต่อประเทศ

(3) ไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการที่เคยขอรับการสนับสนุนจากกองทุน สิ่งแวดล้อมโลกในรอบ GEF-1 ถึง GEF-5

(4) ความเหมาะสมของวงเงินที่ขอรับการสนับสนุน

(5) ความครบถ้วนของข้อมูล อาทิ หน่วยงานเจ้าของโครงการ หน่วยงานบริหารโครงการ งบประมาณสนับสนุน เป็นต้น

(6) มีการบูรณาการหลายสาขา หรือมีลักษณะการดำเนินงาน ร่วมมือในระดับภูมิภาค

2.2 ผู้มีสิทธิ์ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก

ผู้มีสิทธิ์ขอรับการสนับสนุนจาก GEF คือ หน่วยงานที่มีหน้าที่ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของประเทศ อันได้แก่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบัน การศึกษา และองค์กรภาคประชาสังคม โดยโครงการที่เสนอจะต้อง เป็นโครงการที่เป็นไปตามความต้องการของประเทศและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ การขอรับการสนับสนุนในแต่ละสาขา (Focal Areas) หรือเป็นการดำเนินการตาม พันธกรณี ภายใต้อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่ให้ GEF เป็นกลไก ทางการเงิน ตามระบุข้างต้น

3. กุณวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สกว.เริ่มงาน “การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” ประมาณปลายปี พ.ศ. 2541 โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างกระบวนการ “ติดอาวุธทางปัญญา” (Empowerment) แก่ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งเน้นให้ชุมชน ได้ใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัย หรืออีกนัยหนึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างบรรยากาศ “การเรียนรู้ของทุกคน ทุกคนเรียนรู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่” นำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง และพึ่งตนเองได้ในชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืนในที่สุด โดยเน้นการวิจัยที่สามารถตอบปัญหา สร้างรูปแบบเสนอทางเลือกหรือชี้แนะการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นได้เป็นลำดับแรก มีระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 2 ปี และใช้งบประมาณไม่เกิน 300,000 บาท

3.1 ลักษณะสำคัญของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- 1) เป็นเรื่องอะไรก็ได้ โจทย์อะไรก็ได้ ที่ชุมชนหรือคนในท้องถิ่น เห็นว่ามีความสำคัญ และอยากจะค้นหาคำตอบร่วมกัน
- 2) ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาคำตอบร่วมกัน
- 3) มีการดำเนินงานรวบรวมข้อมูล และทดลองปฏิบัติการ นั่นคือมีการดำเนินงานใน 2 ระยะ

ระยะแรก วิจัยให้ทราบสภาพที่เป็นอยู่

ระยะที่สอง เป็นการทดลองทำ (วิจัยปฏิบัติการ) เพื่อแก้ปัญหา และวิเคราะห์สรุป บทเรียน รวมทั้งสิ่งที่ได้เรียนรู้

3.2 อยากทำวิจัย ต้องทำอย่างไร เริ่มจากการทำ “เอกสารเชิงหลักการ”

ประมาณ 4-5 หน้า นำเสนอให้กับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ (Node) หรือนำเสนอต่อ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และเมื่อ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้รับเอกสารเชิงหลักการแล้วจะพิจารณาขั้นต้น และแจ้งผลให้

ผู้เสนอโครงการทราบ หรือเชิญผู้เสนอ มาหารือรายละเอียดของโครงการ ภายใน 30 วันนับจากวันที่ได้รับเอกสาร

3.3 เอกสารเชิงหลักการ

1. ชื่อโครงการวิจัย : ตั้งตามประเด็นปัญหา / ข้อสงสัย / เรื่องราว ที่ต้องการศึกษา / เรียนรู้ / ค้นหาคำตอบ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยต้อง เป็นไปตามความต้องการของชุมชน

2. ความเป็นมาของเรื่องที่ต้องการทำวิจัย : สภาพการณ์ปัญหา ว่ามีปัญหากเกิดขึ้นที่ไหน / อย่างไร? ที่ผ่านมามีการแก้ไขปัญหาโดยใครหรือไม่ / อย่างไร? จนถึงปัจจุบันสภาพปัญหาเป็นอย่างไร? หากไม่ หาทางแก้ไขแล้วจะ เกิดผลเสียอย่างไร?

3. คำถามวิจัย / วัตถุประสงค์ ในการทำวิจัย : ต้องการการศึกษา เพื่อค้นหาคำตอบ หรือต้องการแก้ปัญหาในเรื่องใด / เพื่ออะไร?

4. แผนงาน และวิธีการศึกษา เพื่อให้สามารถตอบข้อสงสัย หรือ แก้ปัญหาได้ : มีแนวทางทดลองทำเพื่อนำไปสู่การหาคำตอบ หรือ แก้ปัญหา ในเรื่องดังกล่าวอย่างไร / มีใครมาร่วมทำงานบ้าง / มีการดำเนินกิจกรรมอะไร / เมื่อไร?

5. งบประมาณ และระยะเวลาดำเนินงาน

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ : หากดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอน จนสามารถตอบคำถาม / ข้อสงสัย หรือแก้ปัญหาได้แล้วจะมีประโยชน์อย่างไร / ใครจะได้ประโยชน์บ้าง?

7. ข้อมูล / ประวัติย่อ หัวหน้าโครงการ และทีมวิจัย พร้อมที่อยู่ / โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

4. กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สสส.เป็นองค์กรขนาด “เล็ก” แต่มีภารกิจ “ใหญ่” ในการแก้ปัญหาสุขภาพที่มีความซับซ้อน การทำงานจึงต้องอาศัยความร่วมมือของคนในสังคมมาร่วมเป็นเครือข่าย การสนับสนุนโครงการของ สสส. จึงเป็นไปอย่างเปิดกว้าง

4.1 โครงการที่เข้าช่วยประเด็นสุขภาพที่สามารถขอรับทุนสนับสนุน

- ลดการบริโภคสุรา ยาสูบ และปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ
- ลดอุบัติเหตุและสร้างเสริมความปลอดภัย
- สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและความปลอดภัย
- การผลิตและบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณค่า

ทางโภชนาการ

- สร้างเสริมสุขภาพจิต
- สุขภาวะทางเพศ เพศสัมพันธ์ปลอดภัย
- ป้องกันและสร้างเสริมสุขภาพจากโรคที่เป็นภัยเงียบ
- ป้องกันและสร้างเสริมสุขภาพจากโรคอุบัติใหม่

4.2 ประเภทโครงการ

- โครงการขนาดเล็ก ทุนไม่เกิน 100,000 บาท “ใช้ทุนสสส. เพื่อเริ่มต้น หรือสมทบโครงการ”
- โครงการ ขนาดกลาง ทุนมากกว่า 100,000 บาท แต่ไม่เกิน 500,000 บาท “เป็นโครงการนำร่อง หรือใช้กลวิธีสร้างเสริมสุขภาพใหม่ๆ ที่หวังผลระยะยาว”

4.3 ลักษณะโครงการที่เข้าช่วยการพิจารณา

- ใช้แบบเสนอโครงการของ สสส. และงบประมาณที่เสนอไม่เกินหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

- รายละเอียดโครงการครบถ้วน ระบุสภาพปัญหาของพื้นที่/ชุมชนชัดเจน แผนการดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ระบุผลลัพธ์ชัดเจน วัดผลได้ งบประมาณสมเหตุสมผล หรือมีทรัพยากรสมทบจากองค์กรท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น

- หากเคยได้รับทุนจาก สสส. ต้องเป็นผู้มีประวัติรับทุนดี และเป็นโครงการต่อยอดหรือขยายผลที่เป็นการยกระดับการดำเนินงานอย่างชัดเจน

- หากเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานมาก่อน ต้องแสดงผลหรือข้อมูลที่ชัดเจนว่าจะเพิ่มคุณค่าหรือต่อยอดจากโครงการเดิมอย่างไร

- ผู้เสนอโครงการเป็นกลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/องค์กร/ชุมชนในพื้นที่ดำเนินโครงการและมีความน่าเชื่อถือ

- ต้องมีการลงนามรับรอง โดยผู้รับรองต้องเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และต้องไม่เรียกร้องหรือรับค่าตอบแทนใดๆ จากผู้เสนอโครงการ

4.4 ระยะเวลาในการเปิดรับข้อเสนอโครงการ

เปิดรับโครงการปีละ 3 รอบ			
รอบ	ระยะเวลาการเปิดรับ	การแจ้งผลการพิจารณา	วันเริ่มโครงการ
1	1 ธันวาคม – 31 มกราคม	ภายใน 60 วัน นับจากวันที่ สสส. ได้รับโครงการ	ส่งโครงการถึง สสส. ล่วงหน้าอย่างน้อย 90 วัน ก่อนวันเริ่มต้นโครงการ
2	1 เมษายน – 31 พฤษภาคม		
3	1 สิงหาคม – 30 กันยายน		

การบูรณาการ **เครือข่ายอาสาสมัคร** ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีนโยบายบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัครในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรวมเครือข่ายอาสาสมัครผู้มีจิตอาสาทำงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่างๆ อาทิ เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) เครือข่ายป่าชุมชน หมู่บ้านเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่า เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เครือข่ายเฝ้าระวังระวางแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย เครือข่ายและกลุ่มผู้ใช้น้ำ เครือข่ายเยาวชนรักน้ำบาดาล และกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำบาดาลในพื้นที่ประสบภัยแล้ง เข้าร่วมเป็น **เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน** หรือ **ทสม.** เพื่อให้เกิดเอกภาพและความเป็นหนึ่งเดียวกันของอาสาสมัครที่ร่วมทำงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ยังคงบทบาทภารกิจการทำงานในความเชี่ยวชาญและความเฉพาะด้านของแต่ละกลุ่มเครือข่ายเพื่อให้ภาพรวมการทำงานของเครือข่ายอาสาสมัครมีความครอบคลุมในทุกมิติของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเกิดการเชื่อมประสานการทำงานระหว่างกันในแต่ละเครือข่ายและครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทย

โดยในการดำเนินงานเพื่อบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัครด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็น Focal point ในเรื่องเครือข่ายเกี่ยวกับการจัดการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัครของทุกหน่วยงาน พร้อมทั้งจัดกลุ่มและกำหนดจำนวนเครือข่ายตามประเภทและความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่ โดยกระจายให้ครอบคลุมทุกอายุของเครือข่าย อีกทั้งยังสนับสนุนให้เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หรือ ทสม. มีบทบาทในการสนับสนุนภารกิจของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

เครือข่ายอาสาสมัคร

ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการสำรวจข้อมูลเครือข่ายอาสาสมัครที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ภายใต้งัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเบื้องต้นพบว่า ปัจจุบันมีประชาชนผู้มีจิตอาสาสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งการจัดการ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทะเล ชายฝั่ง ชยะมูลฝอย อากาศและเสียง แยกตามประเด็นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

- เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)
 - ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.)
 - เครือข่ายป่าชุมชน
 - หมู่บ้านเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่า
 - เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
 - เครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย
 - เครือข่ายและกลุ่มผู้ใช้น้ำ
 - กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำบาดาลในพื้นที่ประสบภัยแล้ง
 - กลุ่มผู้ใช้น้ำโรงเรียน

1. เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)

อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หรือทสม. คือ บุคคลที่มีความสนใจ มีการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ มีความเสียสละและอุทิศตัวในการทำงานด้านการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืน

มีบทบาทที่สำคัญเป็น “โซ่ข้อกลาง” เชื่อมร้อยเครือข่าย สื่อสารนโยบาย สร้างความเข้าใจสู่ชุมชน

2. ราชกรุณาอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.)

พระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้ “คน” กับ “ป่า” อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้ราษฎรทุกหมู่เหล่า ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ได้ร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ใกล้ชุมชน เป็นผลให้ป่าไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มรักษาไว้ได้มากขึ้น จึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้ราษฎร อยู่ร่วมกับป่าไม้อย่างสันติสุข พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยชุมชน/หมู่บ้าน ได้มีการจัดตั้งองค์การในการร่วมกันดูแลรักษาป่า และสภาพแวดล้อม แหล่งต้นน้ำลำธาร ซึ่งมีโครงการที่สำคัญ ได้แก่

1) โครงการฝึกอบรมราชกุณาอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) เป็นการฝึกอบรมราชกุณา ในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจ ปลูกฝังความรัก และห่วงแหนทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นของตน รวมทั้งคอยดูแล สอดส่อง มีให้มีการบุกรุก และลักลอบตัดไม้ทำลายป่าแทน เจ้าหน้าที่ของรัฐ

2) โครงการธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต เป็นการคัดเลือก หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชนของตนเองให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์ไม่มีการลักลอบตัดไม้ หรือบุกรุกพื้นที่ป่า ซึ่งทำการคัดเลือก โดยคณะกรรมการดำเนินโครงการธง “พิทักษ์ป่า เพื่อรักษาชีวิต” แล้วทูลเกล้าฯถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อขอพระราชทานธง “พิทักษ์ป่า เพื่อรักษาชีวิต” ให้กับชุมชน โดยคณะกรรมการ ฯ ได้คัดเลือกชุมชนที่มีผลงานอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นผลดี เข้ารับพระราชทานธงพิทักษ์ป่า เพื่อรักษาชีวิต ตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา

3. เครือข่ายป่าชุมชน

กิจกรรมส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนเป็นกิจกรรมตามแผนงานและงบประมาณที่กรมป่าไม้ได้รับความเห็นชอบให้ปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับพนักงาน เจ้าหน้าที่ฯ หรือเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ในการจัดการป่า ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. กิจกรรมการดำเนินงานป่าชุมชน เป็นการเตรียมความพร้อมของราษฎรและชุมชนโดยมีการกำหนดหมู่บ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมฯ ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณหมู่บ้านที่จะได้รับการคัดเลือกนั้นจะต้องเป็นหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติโครงการป่าชุมชนจากกรมป่าไม้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีการดำเนินงานที่สำคัญ เช่น งานด้านการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ งานการสำรวจและรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

2. กิจกรรมการจัดตั้งป่าชุมชน เป็นกิจกรรมที่มีการวางแผนประสานงานและดำเนินการส่งเสริมป่าชุมชนให้กับหมู่บ้านที่มีความพร้อมและมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยหมู่บ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวควรมีพื้นที่ติดกับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติพื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พื้นที่ชุมชนตามมติคณะรัฐมนตรี พื้นที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี หรือพื้นที่อื่นอันมีลักษณะเป็นพื้นที่สาธารณะ

3. กิจกรรมการบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่ดำเนินการบริหารจัดการป่า โดยการสนับสนุนงบประมาณสำหรับกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ราษฎรดำเนินการให้พิจารณาตามความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่และสอดคล้องกับระเบียบกฎหมาย รวมทั้งต้องเป็นการดูแล รักษา หรือฟื้นฟูบำรุงป่าไม้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

4. หมู่บ้านเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่า

เครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่า เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์กรภาครัฐ และสนับสนุนให้ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตามความต้องการของประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ได้รับการรับรองจากกรมป่าไม้ โดยเครือข่ายประกอบด้วย คณะกรรมการเครือข่าย และสมาชิกเครือข่าย ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่า ดังนี้

- 1) การจัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่า
- 2) การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่า
- 3) การเตรียมความพร้อมในการป้องกันไฟป่า
- 4) การปฏิบัติงานดับไฟป่า

5. เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 มีเจตนารมณ์เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เป็นเอกภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในท้องถิ่นในการบำรุงรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ป้องกันการกันเซาะชายฝั่ง และการบุกรุกหรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์

โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดย

1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติและจังหวัด

2) ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ หรือกิจกรรมของชุมชนในเรื่องดังกล่าว

3) เผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษาการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

6. เครื่องข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย

เครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย หมายถึง ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล) รวมทั้งประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติภัยเข้ารับการฝึกอบรมให้ความรู้เบื้องต้น เรื่องธรณีพิบัติภัยดินถล่ม และการเฝ้าระวังภัย รวมทั้งการตรวจวัดปริมาณน้ำฝน และระดับน้ำในแม่น้ำลำคลองจากเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรณี

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอาสาสมัครเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยได้มีความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุ ปัจจัยการเกิดธรณีพิบัติภัย การสังเกตสิ่งบอกเหตุล่วงหน้า การเฝ้าระวัง โดยการวัดปริมาณน้ำฝน และการแจ้งเตือนภัยดินถล่มเมื่อปริมาณฝนถึงจุดวิกฤติ รวมทั้งการอพยพประชาชนยังสถานที่ปลอดภัย (ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ)

โดยการดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัยนั้น กรมทรัพยากรธรณีจะคัดเลือกพื้นที่เสี่ยงภัยตามลักษณะพื้นที่ลุ่มน้ำที่ใช้ลุ่มน้ำสายเดียวกันทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และท้ายน้ำ ซึ่งจะมีการเชิญผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล) รวมทั้งราษฎรที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยที่จะได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติภัย เข้ารับการฝึกอบรม

7. เครือข่ายและกลุ่มผู้ใช้

กลุ่มผู้ใช้น้ำ หมายถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากแหล่งน้ำขนาดเล็ก ที่รวมตัวกันเพื่อประกอบกิจกรรมของกลุ่ม ที่มีวัตถุประสงค์ อย่างเดียวกัน และได้รับการยอมรับหรือรับรู้จากหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อดำเนินการจัดสรรแบ่งปันน้ำ ระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้อย่างเป็นธรรม ดูแล บำรุงรักษาแหล่งน้ำ ให้อยู่ในสภาพดี และมีประสิทธิภาพ เป็นตัวแทนในการติดต่อและประสานกับหน่วยงานอื่นๆ สมาชิกเกิดความรัก ห่วงแหนแหล่งน้ำและกิจกรรมที่สร้างขึ้น มีการใช้น้ำ อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนมีการพบปะแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นระหว่างสมาชิก เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ในด้านวิชาการ และ กิจกรรมอื่นๆ ทั้งในและนอกสถานที่

ซึ่งการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการรวมตัวของกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยต้องร่วมมือในการจัดทำ กฎระเบียบ กติกา และรูปแบบการใช้น้ำที่เหมาะสม และก่อให้เกิดการบริหาร จัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ รับฟัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาโครงการ
2. การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำ
3. กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำ
4. สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ปฏิบัติการตามกฎ ระเบียบ กติกาที่กำหนด ช่วยกันดูแล บำรุง รักษาแหล่งน้ำ และตรวจสภาพแหล่งน้ำและอาคารประกอบ เบื้องต้น และให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำแก่ คณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ

8. กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำบาดาลในพื้นที่ประสบภัยแล้ง

กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำบาดาล ประกอบด้วย ผู้นำ สมาชิก กฎกติกา กิจกรรม และกองทุน โดยจะต้องกำหนดรูปแบบกลุ่มที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน สมาชิกมีหน้าที่ปฏิบัติตามขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย และมีส่วนร่วมในการสมทบแรงงาน เงิน และสิ่งของที่จำเป็น

โดยในการดำเนินงาน ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์โครงการ การจัดเวทีชุมชน เพื่อชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการและการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร และการจัดฝึกอบรม ประชุมสัมมนา เพื่อให้ทราบถึงธรรมชาติ ศักยภาพและข้อจำกัดของน้ำบาดาล ความคุ้มค่า การวางแผนการปลูกพืช การบริหารจัดการน้ำบาดาลในพื้นที่ และการบำรุงรักษาระบบน้ำบาดาล เพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน และการติดตามประเมินผลโครงการ

9. กลุ่มผู้ใช้น้ำโรงเรียน

กลุ่มผู้ใช้น้ำโรงเรียน เกิดขึ้นจากการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนระบบน้ำดื่มสะอาดให้กับโรงเรียนทั่วประเทศ หรือโครงการน้ำโรงเรียน โดยมุ่งเน้นบรรเทาความเดือดร้อนในโรงเรียนที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง หรือไม่มีระบบประปาในโรงเรียน ไม่มีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง หรือมีปริมาณน้ำไม่พอใช้ตลอดปี หรือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านคุณภาพของน้ำดื่ม วัตถุประสงค์ของการโครงการน้ำโรงเรียน

- สำรวจและพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีน้ำใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนได้อย่างเพียงพอ

- จัดทำระบบประปาบาดาลและติดตั้งระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำบาดาลในโรงเรียน เพื่อให้ได้น้ำดื่มคุณภาพตามมาตรฐานองค์การอนามัยโลก

- เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านวิชาการ น้ำบาดาลจากประสบการณ์จริง ในขั้นตอนการจัดหา พัฒนาแหล่งน้ำบาดาล การก่อสร้างระบบประปา บาดาลและการปรับปรุงคุณภาพน้ำบาดาล การดำเนิน ธุรกิจขนาดเล็กเบื้องต้น ตลอดจนการบริหารจัดการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประสบการณ์ดีๆ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของ กสม.และเครือข่าย กสม.

เครือข่าย ทสม. อำเภอตำบลพระแท่น

อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

เครือข่าย ทสม. ดีเด่น ระดับประเทศ ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

ผลงาน : การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

เมื่อหลายปีก่อนชุมชนบ้านสำนักเย็น ตำบลพระแท่นแห่งนี้ ยังคงมีการจัดการกับขยะเหมือนกับชุมชนอื่นๆ ทั่วไป จนกระทั่งปี พ.ศ. 2554 การเปลี่ยนแปลงก็เริ่มเกิดขึ้น เมื่อ ทสม. หรืออาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ท่านหนึ่ง คือ นายสมพิศ นิยมสุข ร่วมกับเครือข่าย ทสม. และเทศบาลตำบลพระแท่น ได้เข้ามาชักชวนชาวบ้านในงานทำบุญศาลเจ้าประจำหมู่บ้านซึ่งจัดขึ้นทุกปี ในวันที่ 25 เมษายน เกี่ยวกับ

การคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ เหตุการณ์ในตอนช่วงเวลานั้น เป็นการใช้หลักจิตวิทยาในการเข้าถึงชาวบ้านอย่างแท้จริง แทนที่จะประกาศณรงค์อยู่กับที่แบบที่พบเห็นได้ทั่วไป แต่เมื่อเห็นว่าทาง ทสม. ร่วมกับราชการ (เทศบาลฯ) มาสนับสนุนถึงที่เลย ก็มีผู้สมัครสนใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรมในตอนเริ่มต้น 14 ครอบครัว กิจกรรมในช่วงแรกนอกเหนือไปจากการแยกขยะในครัวเรือนของตน ก็ไปรวมตัวกันแยกขยะตามงานเลี้ยงของคนในหมู่บ้าน ในลักษณะร่วมด้วยช่วยกัน รายได้จากการขายขยะที่แยก เมื่อได้มาก็มอบให้กับเจ้าภาพของงานไป ถือเป็นกลยุทธ์ที่แยบคาย สร้างความประทับใจให้กับคนในชุมชน พร้อมไปกับสร้างความสามัคคีรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จำนวนสมาชิกร่วมกิจกรรมนี้จึงทยอยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ในปี พ.ศ. 2556 หมู่บ้านสำนักเย็น ตัวแทนชุมชนของเทศบาลตำบลพระแท่นได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งใน 86 ชุมชน โดยได้รับการยกย่องว่าเป็นชุมชนดาวรุ่งของโครงการชุมชนปลอดขยะ (zero waste) เฉลิมพระเกียรติ 86 พรรษา ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผลสำเร็จที่ปรากฏเป็นรูปธรรมนี้ทำให้ชาวชุมชนคนอื่นๆ ให้ความสนใจสมัครเป็นสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และในปี พ.ศ. 2557 ทางกลุ่มก็ได้สมาชิกครบทุกหลังคาเรือนในชุมชน

เครือข่าย ทสม. ตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง โดย “ยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการจัดโครงสร้างตามแนวราบ มีลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มแบ่งการทำงานเฉพาะด้าน โดยเน้นการรวมกลุ่มตามความถนัดและความสนใจในการจัดการขยะชนิดต่างๆ โดยสามารถนำแผนและผลการปฏิบัติงานของกลุ่มต่างๆ มาบูรณาการร่วมกัน” โดยมีทางเทศบาลฯ และหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนในแง่ของการให้อบรมความรู้ พัฒนาศักยภาพ และการชักชวนให้ทางเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงการประกวดในโครงการต่างๆ การบริหารจัดการภายในกลุ่มเป็นเรื่องของสมาชิกในเครือข่าย ไม่มีการแทรกแซงจากทางราชการแต่อย่างใด และได้ต่อยอดขยายผลไปยังทุกหมู่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลพระแท่น โดยมีแกนนำในแต่ละหมู่บ้านคือ เครือข่าย ทสม. จัดได้ว่าเป็นการทำงานเพื่อชุมชนโดยชุมชนอย่างแท้จริง

กิจกรรมของเครือข่าย ทสม. ตำบลพระแท่น มีหลักการในการจัดการขยะแบบบูรณาการเริ่มต้นจากการลดปริมาณขยะที่แหล่งกำเนิด กิจกรรมต่างๆ ที่ทำขึ้น จึงไม่ได้ยึดเอาเรื่องการลดปริมาณขยะเพียงอย่างเดียว แต่เน้นให้สมาชิกในชุมชนใช้ประโยชน์จากขยะที่มีอยู่ในบ้านของตน เป็นวิธีการในการเปลี่ยนทัศนคติของสมาชิกชุมชน ให้หันมาเห็นคุณค่าของสิ่งของต่างๆ ที่ครั้งหนึ่งเคยมองว่าเป็นขยะ กุศโลบายเช่นนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างยั่งยืน ชุมชนใดๆ หากทำได้ก็สามารถลดปริมาณขยะ

ลงได้เช่นเดียวกัน กิจกรรมสำคัญดังกล่าวประกอบไปด้วย กิจกรรม
ห่วงทองคำ (สื่อให้เห็นว่า ขยะเป็นของมีค่า ก็ขายเป็นเงินเป็นทองได้) ธนาคาร
ขยะรีไซเคิล ศูนย์เรียนรู้ชุมชน กิจกรรมธนาคารกิ่งไม้ใบหญ้า ดำรวจขยะ
นอกจากนี้ยังมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในการดำเนินการ
และเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ เช่น การนำขยะมาใช้ซ้ำ
ให้คุ้มก่อนทิ้ง การทำสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ การจัดการขยะอินทรีย์
โดยนำมาทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ทำแก๊สชีวภาพ เลี้ยงไส้เดือนผลิต
ปุ๋ยอินทรีย์ เลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์

ปัจจุบันผลการดำเนินงานของ ทสม. พื้นที่ตำบลพระแท่น ได้รับความ
การคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการจัดการขยะมูลฝอยต้นทาง เป็นสถานที่
เรียนรู้ในเรื่องของการจัดการขยะ มีผู้เข้ามาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก จัดเป็น
แหล่งเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้
ยังมีการถอดบทเรียน สรุปผลการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของเครือข่าย
ทสม. และมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สมาชิกชุมชน
กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมเป็นแรงบันดาลใจให้ชุมชนแห่งนี้ยังคง
มุ่งมั่นก้าวเดินต่อไปในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน

เครือข่าย ทสม. ตำบลแม่กาษา

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

เครือข่าย ทสม. ดิฉัน ระดับประเทศ ด้านการพิทักษ์และฟื้นฟูป่าไม้

ผลงาน : ป่าชุมชนแม่กีดหลวง

“ความสำเร็จนี้เกิดขึ้นมาจากความร่วมมือ
จากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชน
ที่ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ
ไม่ให้การสนับสนุน การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
ก็ไม่สามารถบรรลุความสำเร็จไปได้”

ป่าบ้านแม่กืตหลวง มีภูเขาสูงสลับผืนป่าอันกว้างใหญ่ เป็นรากฐานทรัพยากรและปัจจัยสี่ของคนตำบลแม่กาษาและพื้นที่ใกล้เคียง ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ดินดี ลำห้วยน้ำไหลตลอดปี ปลูกอะไรก็งอกงามให้ผลผลิตดี ชาวบ้านจึงเข้าไปจับจองพื้นที่ ตัดไม้ หักร้างถางดงเพื่อขยายที่ทำกินอย่างกว้างขวาง ไม่มีใครคิดว่าวันหนึ่ง ความเปลี่ยนแปลงจะมาถึงอย่างรวดเร็ว เมื่อความอุดมสมบูรณ์กลายเป็นความแห้งแล้ง ป่ากลายเป็นเขาหัวโล้น เปลี่ยนสภาพเป็นไร่ข้างโพด ไร่ถั่วเขียว แหล่งน้ำจากภูเขาที่เคยมี ไม่เพียงพอจนต้องเจาะน้ำบาดาลสูบขึ้นมาใช้ แถมอาหารจากธรรมชาติก็ลดลง ทุกอย่างก็ต้องซื้ออีกิน ต้นทุนชีวิตแพงขึ้น เตื่อร้อนกันไปทั่ว

“ป่าผืนสุดท้าย เส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงคนแม่กืตหลวง” จุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ป่าชุมชนแม่กืตหลวง ได้ริเริ่มโดย ท่านพระครูบาทูญไชย กาญจน ผู้เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน มีบทบาทสำคัญในการนำชาวบ้านคนแม่กืตหลวงทั้ง 6 หมู่บ้าน ร่วมแรงร่วมใจกัน ช่วยปกป้องดูแลป่าผืนสุดท้าย

รักษาแหล่งน้ำของชุมชน โดยท่านพระครูฯ ได้สังเกตเห็นว่าในป่าชุมชนถูกทำลายไปมาก จึงหาวิธีที่จะอนุรักษ์ป่าให้สมบูรณ์เพื่อการอนุรักษ์ต้นไม้ ป่าต้นน้ำ ลำธาร ให้คงสภาพป่าดั้งเดิม ในช่วงแรก จึงนำพิธีกรรมทางศาสนาขึ้นมาเพื่อให้ชาวบ้าน เกรงขามในพิธีกรรมและไม่ทำลายป่า ต่อมา จึงมีการดำเนินงานในลักษณะของคณะกรรมการ ป่าชุมชน กำหนดแนวทางการดูแลและรักษาป่า สร้างกฎกติกา ระเบียบ ข้อปฏิบัติและบทลงโทษโดยการมีส่วนร่วมของทุกคน ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน หลังจากนั้น ทางภาครัฐก็ได้เข้ามาส่งเสริมบทบาท การทำงานของชาวบ้าน ด้วยการรับสมัครเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จนมีการรวมตัวกันในนาม “เครือข่าย ทสม. ตำบลแม่กาษา” ดำเนินงานปลูกจิตสำนึกประชาชนและ เยาวชน สานต่อการอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จัดทำแผน/โครงการ ประสานร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรภาคเอกชน และภาครัฐ ในการจัดการ ดูแลรักษาป่าต้นน้ำและดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย อาทิเช่น ประเพณีสืบชะตาป่า ปลูกป่าจัดทำแนวเขตป่าชุมชน การทำแนวกันไฟ ทำฝาย ชะลอน้ำ ฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ป่าและชุมชน ต้นแบบปลอดการเผา การอนุรักษ์ภูมิปัญญาใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ โครงการขยะผ้าป่าและขยะกินได้ เป็นต้น

“ความสำเร็จนี้เกิดขึ้นมาจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะ ชุมชน ถ้าชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ให้การสนับสนุนการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ก็ไม่สามารถบรรลุความสำเร็จไปได้”

หลักในการทำงานที่สำคัญด้านการพิทักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ คือ บูรณาการ ในทุกมิติ ดำเนินการแบบมีส่วนร่วม วางกลยุทธ์ในการทำงานออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการป้องกัน 2. ด้านการใช้ประโยชน์ 3. ด้านการบำรุงรักษา 4. ด้านการฟื้นฟูสภาพป่า และมีการบริหารจัดการของกลุ่มตามโครงสร้าง คณะกรรมการเครือข่ายฯ ได้แก่ 1. การแต่งตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน (มีวาระ 2 ปี) โดยเลือกตั้งให้มีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานแกนนำชุมชน อบต. เป็นคณะกรรมการ 2. แบ่งเขตป่าให้ชัดเจน ป่าเขตหวงห้าม และเขตป่าไม้ใช้สอย 3. ร่วมสร้าง กฎ กติกา ระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน ผ่านมติประชุมหมู่บ้าน 4. การบริหารจัดการร่วมกันทั้ง 6 หมู่บ้าน

ผลงานที่ทำต่อเนื่องมากกว่า 17 ปี ผืนป่าชุมชนแม่กีดหลวง จำนวน 5,250 ไร่ ได้พลิกฟื้นกลับคืนมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง มีป่าชุมชนที่เป็น แหล่งอาหาร ชูเปเปอร์มาเก็ตของคนชุมชนสร้างรายได้ สร้างอาชีพจากผลผลิต จากป่า มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการอุปโภคบริโภคและการเกษตรตลอดทั้งปี สิ่งเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนพลังแห่งศรัทธาและความร่วมมือร่วมใจกันระหว่าง ชาวบ้าน ภาคเอกชนและภาครัฐ โดยมีเครือข่าย ทสม. ตำบลแม่กาษา เป็นกลไกสำคัญในการประสานงานและขับเคลื่อนนำมาสู่การได้รับรางวัล ชนะเลิศ ป่าชุมชนดีเด่นระดับประเทศ ประจำปี 2557 และศูนย์เรียนรู้

หมู่บ้านต้นแบบปลอดการเผา ตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบัน รวมถึงการเป็นแหล่งศึกษาดูงาน ป่าแห่งการเรียนรู้ ห้องเรียน ทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญของจังหวัด ตาก

เครือข่าย ทสม. ตำบลคลองขุด

อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

เครือข่าย ทสม. ดีเด่น ระดับประเทศ ด้านการอนุรักษ์และเป็นผู้นำการนํ้า

ผลงาน : คลองสายนํ้าใส ในคลองมาบัง

ลำคลองมาบัง สายน้ำ สายชีวิตหล่อเลี้ยงผู้คนและชุมชนคนสองฝั่งในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ตั้งแต่อดีตกาล จนมาถึงปัจจุบัน เปรียบเสมือนสายน้ำวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำและรากฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนตำบลคลองขุดและพื้นที่ใกล้เคียง แต่เมื่อกระแสการพัฒนาเริ่มเข้ามาถึง มีความต้องการฐานทรัพยากรมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนและระบบสาธารณสุขภาคต่างๆ ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมจึงเกิดผลกระทบในวงกว้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แม้กระทั่งกับคลองมาบังเอง

เพราะน้ำคือชีวิต ถ้าไม่มีน้ำ ก็ไม่สามารถจะมีชีวิตที่สมบูรณ์แบบได้ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ “คลองแม่บึง” จึงเริ่มอย่างจริงจัง ตั้งแต่ ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน โดยแกนนำชุมชนตำบลคลองขุดและตำบลใกล้เคียง จัดตั้งกลุ่มเรือรักษ์คลองแม่บึงขึ้น ดำเนินกิจกรรมล่องเรือทำความสะอาด รมรงค์เก็บขยะ คัดแยกขยะ และเผาระวังแจ้งเตือนภัยจากน้ำท่วม ต่อมา มีการยกระดับการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยการเข้าร่วมเป็น อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน รวมตัวกันในนาม “เครือข่าย ทสม. ตำบลคลองขุด” ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูสายน้ำ ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ภายใต้โครงการ “คลองสวยน้ำใส ในคลองแม่บึง” ปลูกวิถีชุมชน ปลูกจิตสำนึกคนริมคลอง ให้เกิดการหวงแหนรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ ทั้งเส้นทางตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ตลอดจนสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการร่วมอนุรักษ์บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน

คุณภาพน้ำ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ตัดไม้ริมคลองที่ยื่นออกไป การปลูกต้นไม้ชายน้ำ การเฝ้าระวังการจับสัตว์น้ำผิดประเภท การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้าง “ราฟาให้ปลาอยู่” เกิดเป็น “วังปลา” โดยเน้นการใช้ทรัพยากร วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นำกิ่งไม้มารวมกันเป็นบ้านปลาและให้อาหารปลาเป็นเวลา จนเกิดการขยายพันธุ์สัตว์เพิ่มมากขึ้น ในด้านวิถีวัฒนธรรมได้มีส่วนผลักดัน สนับสนุนให้เกิดการตลาดคลองมาบั้ง สายน้ำแห่งวัฒนธรรม พื้นที่ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่นเดิม มาสร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชน สร้างพื้นที่ในการแสดง ทำให้ชุมชนมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อยู่ร่วมกันบนวิถีชีวิตที่สันติสุขในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีสืบไป

เครือข่าย ทสม. อำเภอกุศบาก

จังหวัดสกลนคร

เครือข่าย ทสม. ดีเด่น ระดับประเทศ

ต้นแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลงาน : ธนาคารไส้เดือนกุศบากแห่งแรกของประเทศไทย

หากเอ่ยถึง การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบ ธนาคาร หลายคนคงคุ้นเคย กับธนาคารต้นไม้ ธนาคารใบไม้ ธนาคารขยะ ธนาคารน้ำ บ้านปลา ธนาคารปู กันเป็นอย่างดี แต่ถ้า ถ้ามองถึง ธนาคารไส้เดือน หลายคน

คงแปลกใจ เพราะเป็นสิ่งแปลกใหม่ จะมีรูปแบบการบริหารจัดการและนำไป ใช้ประโยชน์อย่างไร

ธนาคารไส้เดือนกุศบากแห่งแรกของประเทศไทย ผลงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ของเครือข่าย ทสม. อำเภอกุศบาก จังหวัดสกลนคร มีจุดเริ่มต้นจากการเข้าไปศึกษา เรียนรู้ จากเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน แม่พิมพ์ โถตันคำ และเทศบาลตำบลกุศบาก ได้ให้คำแนะนำและสนับสนุนให้เพาะเลี้ยงไส้เดือนเพื่อลดขยะดินทรีย์ และ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการใช้สารเคมี โดยการนำมำปรีชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มาเป็นหลัก ในการทำงานและบริหารเครือข่าย เน้นความพอเพียง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ดำเนินกิจกรรมจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกเครือข่ายในเรื่องของการ เพาะเลี้ยงไส้เดือน และปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่าย ทสม. อำเภอกุดบาก ซึ่งได้แก่ 1. ไม่ใช้สารเคมี 2. เกิดรายได้ที่เป็นรูปธรรมและพอเพียง 3. ทำงานอย่างมีส่วนร่วมและบอกต่อสู่สังคม 4. ชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

เครือข่าย ทสม. อำเภอกุดบาก ธนาคารไส้เดือนกุดบากแห่งแรกของประเทศไทย มีการดำเนินงานในรูปแบบของธนาคาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ถึงปัจจุบัน นั่นคือ ให้สมาชิกเครือข่ายยืมไส้เดือนไปทำการเพาะเลี้ยงเพื่อขยายจำนวน แล้วนำกลับมาคืนที่ธนาคาร โดยจะให้สมาชิกยืมไส้เดือนได้รายละเอียด 100 ตัว และให้นำกลับมาคืนเป็นจำนวน 200 ตัว ภายในระยะเวลา 3 เดือน เพื่อลดปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการซื้อตัวไส้เดือน ซึ่งถ้าหากขายให้กับบุคคลภายนอกจะมีราคาถึงกิโลกรัมละ 1,500 บาท ดังนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกทุกคนจะได้รับสิทธิการยืมอย่างเท่าเทียมกัน จนปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มแล้วกว่า 125 คน ครอบคลุมทั้งอำเภอกุดบาก และมีการขยายช่องทางการตลาดและรูปแบบในการขยายผลผลิตที่หลากหลาย ซึ่งได้แก่ มูลไส้เดือน น้ำปัสสาวะไส้เดือน

ตัวไส้เดือน ปลุกตะไคร้จากมูลไส้เดือน โดยจะมีการรับผลผลิตจากสมาชิกอย่างเท่าเทียมกันเพื่อส่งโรงงาน (แต่ผลผลิตก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด) สามารถตอบโจทย์ในเรื่องการเพิ่มรายได้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี ให้แก่สมาชิกเครือข่าย ทสม. และชุมชนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ทางเครือข่ายฯ ยังให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์พันธุ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ได้ดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรด้านป่าไม้ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และเครือข่ายร่วมพัฒนาอื่นๆ เช่น โครงการปลูกต้นไม้ในวัด โรงเรียน ชุมชน ติดต่อกันในทุกๆ ปี

ปัจจุบัน ธนาคารไส้เดือนกุดบากแห่งแรกของประเทศไทย เครือข่าย ทสม. อำเภอกุดบาก มีชื่อเสียงและผลงานเป็นที่ประจักษ์ มีผู้สนใจมาศึกษาดูงานอย่างมากมาย ทางเครือข่ายจึงได้ยกระดับการทำงาน พัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายให้สามารถเป็นวิทยากรในการบรรยายและสาธิตการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อกำจัดขยะครัวเรือน และผลิตปุ๋ยอินทรีย์ลดใช้สารเคมีเพื่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ส่งต่อความรู้ให้กับผู้ที่สนใจและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดสกลนครและพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศ

A low-angle, upward-looking photograph of a massive tree trunk. The bark is thick, textured, and greyish-brown, showing signs of age and weathering. The trunk tapers slightly as it goes up. The background is a dense canopy of vibrant green leaves, with some blue sky visible through the branches. The overall scene is bright and natural.

ကာကွယ်

ศาสตร์พระราชา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทางสายกลาง

พอประมาณ

มีเหตุผล

มีภูมิคุ้มกัน
ในตัวที่ดี

ความรู้
รอบรู้ รอบคอบ
ระมัดระวัง

คุณธรรม
ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน
สติปัญญา แบ่งปัน

นำไปสู่

เศรษฐกิจ/ สังคม/ วิถีแวดล้อม/ วัฒนธรรม

สมดุล/ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

เครือข่าย ทสม. สืบสานศาสตร์พระราชา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ศาสตร์พระราชา

- การพัฒนาคน จัดความยากจน
- ดิน น้ำ ป่า ทะเล สิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
- สันติสุข และความยุติธรรม
- ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. การจัดการป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ
2. การบริหารจัดการน้ำ
3. การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อม
4. การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
5. การลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

สนับสนุนภารกิจกระทรวง

ศาสตร์พระราช สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

จัดการน้ำอย่างยั่งยืน และพร้อมใช้สำหรับทุกคน

สร้างรูปแบบการผลิต และการบริโภคที่ยั่งยืน

ดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อแก้ปัญหาโลกร้อน

อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน

ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน ของระบบนิเวศบนบก

จากน้ำทิพย์ ภูษิต

จากบท ผ่านภูเขา สู่หนทางที่
เครือช้ำ ทม. กับบูรณาการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- น้ำ**
- การผลิต และบริโภค ที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม**
- การเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ**
- ทะเล และชายฝั่ง**
- ป่าไม้ และระบบ นิเวศบนบก**

สร้างฝายชะลอน้ำ ฝายมีชีวิต เฝ้าระวังและดูแลรักษาแหล่งน้ำของชุมชน พื้นที่วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ชาวลุ่มน้ำตามศาสตร์พระราช “จากบ้านแม่ สู่บ้านพ่อ”

สร้างเครือข่ายการผลิต การบริการและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพราะเลี้ยงไส้เดือน ทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมักชีวภาพ

ธนาคารขยะ ชุมชนจัดการขยะต้นทาง เครือข่ายครอบครัวสร้างโลกเป็น กิจกรรมประชารัฐร่วมใจ ปลูกต้นไม้ เพื่อพื้นที่สีเขียว การป้องกันกรกัดเซาะชายฝั่ง

สร้างบ้านปลา ธนาคารปูม้าและเขตอนุรักษชายฝั่งทะเล อนุรักษ์ปลาโลมา สัตว์ทะเลหายาก ปลูกป่าชายเลน เก็บขยะทางทะเล

พลิกพื้นที่ผืนป่า ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างป่าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นป่าชุมชนต้นแบบ ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน เครือข่ายอนุรักษ์ป่าเยาวชนคนรุ่นใหม่ เครือข่ายเฝ้าระวังไฟป่า ลอดหมอกควีน

9 คำพ่อสอน

พระบรมราชาบาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทานแก่ พสกนิกรชาวไทย ในหลายๆ โอกาส โดยทั้ง 9 คำพ่อสอนนี้ ถือเป็นประโยชน์ สามารถใช้ยึดถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตได้ ในวิถีแห่งความพอเพียง พออยู่ พอกิน และคงไว้ซึ่งความดี ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้สังคมที่เราอยู่เป็นสังคมที่ดีซึ่ง คำพ่อสอน ทั้งหมด หากเราทุกคนทำได้ ก็จะทำให้สังคมและประเทศของเรามีความเจริญรุ่งเรือง และไร้ซึ่งปัญหาทั้งมวล

1. ความเพียร
2. ความพอดี
3. ความรู้ตน
4. คนเราจะต้องรับและจะต้องให้
5. อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ
6. พูดจริง ทำจริง
7. หนังสือเป็นออมสิน
8. ความซื่อสัตย์
9. การเอาชนะใจตน

1. ความเพียร

“การสร้างสรรค์ตนเอง การสร้างบ้านเมืองก็ตาม มิใช่ว่าสร้างในวันเดียว ต้องใช้เวลา ต้องใช้ความเพียร ต้องใช้ความอดทน เสียสละ แต่สำคัญที่สุดคือความอดทน คือไม่ย่อท้อ ไม่ย่อท้อในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ดีงามนั้นทำมันน่าเบื่อ บางทีเหมือนว่าไม่ได้ผล ไม่ดัง คือคู่มั่นครีทำดีนี้ แต่ขอรับรองว่าการทำให้ดีไม่ครีต้องมีความอดทน เวลาข้างหน้าจะเห็นผลแน่นอนในความอดทนของตนเอง”

พระบรมราชาบาทพระราชนานแก่นักเรียน นักศึกษา ครู และอาจารย์
ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ วันที่ 27 ตุลาคม 2516

2. ความพอดี

“ในการสร้างตัวสร้างฐานะนั้นจะต้องถือหลักค่อยเป็นค่อยไป ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและความพอเหมาะพอดี ไม่ทำเกินฐานะและกำลัง หรือทำด้วยความเร่งรีบ เมื่อมีพื้นฐานแน่นหนารองรับพร้อมแล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญก้าวหน้าในระดับสูงขึ้น ตามต่อกันไปเป็นลำดับ ผลที่เกิดขึ้นจึงจะแน่นอน มีหลักเกณฑ์ เป็นประโยชน์แท้และยั่งยืน”

พระบรมราชาบาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
วันที่ 18 ธันวาคม 2540

3. ความรู้ทัน

“เด็กๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวอยู่เสมอจะทำให้เป็นคนมีระเบียบและคนที่ระเบียบดีแล้ว จะสามารถเล่าเรียนและทำการงานต่างๆ ได้ โดยถูกต้องรวดเร็ว จะเป็นคนที่จะสร้างความสำเร็จและความเจริญให้แก่ตนเอง และส่วนรวมในอนาคตได้อย่างแน่นอน”

พระบรมราชาบาท พระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือ วันเด็ก
ประจำปี 2521

4. คนเราจะต้องรับและจะต้องให้

“คนเราจะเอาแต่ได้ไม่ได้ คนเราจะต้องรับและจะต้องให้ หมายความว่าต่อไป และเดี๋ยวนี้ด้วยเมื่อรับสิ่งของใดมา ก็จะต้องพยายามให้ ในการให้นั้น ให้ได้โดยพยายามที่จะสร้างความสามัคคีให้หมู่คณะและในชาติ ทำให้หมู่คณะและชาติประชาชนทั้งหลายมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ ช่วยที่ไหนได้ก็ช่วย ด้วยจิตใจที่เผื่อแผ่โดยแท้”

พระบรมราชาบาท พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
วันที่ 20 เมษายน 2521

5. อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ

“ในวงสังคมนั้นแล้ว ท่านจะต้องรักษามารยาทอันดีงามสำหรับสุภาพชน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่แข็งกระด้าง มีความอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ พร้อมจะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม”

พระบรมราชาวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 25 มิถุนายน 2496

6. พูดจริง ทำจริง

“ผู้หนักแน่นในสัจจะพูดอย่างไร ทำอย่างนั้น จึงได้รับความสำเร็จ พร้อมทั้งความศรัทธาเชื่อถือและความยกย่องสรรเสริญ จากคนทุกฝ่าย การพูดแล้วทำ คือ พูดจริง ทำจริง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมเกียรติคุณของบุคคลให้เด่นชัด และสร้างเสริมความดี ความเจริญ ให้เกิดขึ้นทั้งแก่บุคคลและส่วนรวม”

พระบรมราชาวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 10 กรกฎาคม 2540

7. หนังสือเป็นอมสิน

“หนังสือเป็นการสะสมความรู้และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างมา ทำมา คิดมา แต่โบราณกาลจนทุกวันนี้ หนังสือจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นคล้ายๆ ธนาคารความรู้และเป็นอมสิน เป็นสิ่งที่จะทำให้ มนุษย์ก้าวหน้าได้โดยแท้”

พระบรมราชาวาท พระราชทานแก่คณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ
ในโอกาสที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท วันที่ 25 พฤศจิกายน 2514

8. ความซื่อสัตย์

“ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรม ให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง”

พระบรมราชาวาท พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ปีพุทธศักราช 2531

9. การเอาชนะใจตน

“ในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องข่มใจไม่กระทำสิ่งใดๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วว่าเลว เราต้องฝืนต้องต้านความคิดและความประพฤติทุกอย่างที่รู้สึกว่าจะขัดกับธรรมะ เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำสิ่งที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม ถ้าเราร่วมกันทำเช่นนี้ให้ได้จริงๆ ให้ผลของความดีบังเกิดมากขึ้นๆ ก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไป และจะช่วยให้ฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ”

พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่าน
ในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสสมาคม ทัวประเทศ ครั้งที่ 12
ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วันที่ 12 ธันวาคม 2513

หลักในการทรงงาน

ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่นอกจากจะทรงด้วยทศพิธราชธรรมแล้ว ทรงยังเป็นพระราชอาที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงานแก่พสกนิกรของพระองค์และนานาประเทศอีกด้วย ผู้คนต่างประจักษ์ถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ และมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอันหาที่สุดมิได้ ซึ่งแนวคิดหรือหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 มีความน่าสนใจที่สมควรนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตการทำงานเป็นอย่างยิ่ง หากท่านใดต้องการปฏิบัติตามรอยเบื้องพระยุคลบาทท่านสามารถนำหลักการทรงงานของพระองค์ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนี้

1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ
2. ระเบิดจากภายใน
3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก
4. ทำตามลำดับขั้น
5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์
6. ทำงานแบบองค์รวม
7. ไม่ติดตำรา
8. รู้จักประหยัด เรียบง่าย
ได้ประโยชน์สูงสุด
9. ทำให้ง่าย
10. การมีส่วนร่วม
11. ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม
12. บริการที่จุดเดียว
13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ
14. ใช้ธรรมปราบอธรรม
15. ปลูกป่าในใจคน
16. ขาดทุนคือกำไร
17. การพึ่งพาตนเอง
18. พอยู่พอกิน
19. เศรษฐกิจพอเพียง
20. ความซื่อสัตย์สุจริต
จริงใจต่อกัน
21. ทำงานอย่างมีความสุข
22. ความเพียร
23. รู้ รัก สามัคคี

การพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs)

<p>1 NO POVERTY</p> <p>ขจัดความยากจน ทุกรูปแบบในทุกพื้นที่</p>	<p>2 ZERO HUNGER</p> <p>ขจัดความหิวโหย บรรลุ ความมั่นคงทางอาหาร สนับสนุนเกษตรกรรม อย่างยั่งยืน</p>	<p>3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING</p> <p>คนมีชีวิตที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสุขภาวะที่ ดีของคนทุกเพศทุกวัย</p>
<p>7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY</p> <p>สร้างหลักประกันให้ สามารถเข้าถึงพลังงาน อย่างยั่งยืนในราคาที่ เหมาะสม</p>	<p>8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH</p> <p>การเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจที่ยั่งยืนและ ทั่วถึง และการจ้างงาน เต็มอัตรา</p>	<p>9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE</p> <p>สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ รองรับต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมอุตสาหกรรมและ นวัตกรรม</p>
<p>13 CLIMATE ACTION</p> <p>เร่งรัดดำเนินการด้าน การเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศและผลกระทบ</p>	<p>14 LIFE BELOW WATER</p> <p>อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรทางทะเล และ มหาสมุทร อย่างยั่งยืน</p>	<p>15 LIFE ON LAND</p> <p>ปกป้อง ป่าไม้และ ส่งเสริมการใช้ระบบ นิเวศน์แบบอย่างยั่งยืน</p>

<p>4 QUALITY EDUCATION</p> <p>การศึกษามีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกคน</p>	<p>5 GENDER EQUALITY</p> <p>บรรลุ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง</p>	<p>6 CLEAN WATER AND SANITATION</p> <p>ให้มีน้ำใช้ และบริหารจัดการน้ำและสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน</p>
<p>10 REDUCED INEQUALITIES</p> <p>ลดความไม่เท่าเทียมทั้งภายในและระหว่างประเทศ</p>	<p>11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES</p> <p>สร้างความปลอดภัยและภูมิคุ้มกันให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานมนุษย์</p>	<p>12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION</p> <p>ส่งเสริมรูปแบบการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน</p>
<p>16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS</p> <p>ส่งเสริมสังคมที่สงบสุข ทุกคนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม สร้างสถาบันที่มีความรับผิดชอบ</p>	<p>17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS</p> <p>เสริมสร้างความแข็งแกร่งของกลไกดำเนินงานและหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลก</p>	 <p>SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS</p>

ยุทธศาสตร์ชาติ : กรอบการพัฒนาระยะยาว

เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาค และเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ”

กรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

5. ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- (1) จัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- (2) วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ
- (3) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (4) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (5) การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (6) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์การทรงวงษ์ยุทธศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์การทรงวงษ์ยุทธศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

(ร่าง) ยุทธศาสตร์
ระยะ 20
(พ.ศ. 2560 - 2579)

วิสัยทัศน์

ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตที่เข้มแข็งกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เข้มแข็งกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

การรักษาระบบนิเวศ
ฐานทรัพยากรธรรมชาติ
เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ 40

- ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม 1 ล้านไร่
- ปลูกป่าใหม่ 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายเลน 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าดงดิบชื้น 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายหาด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าบก 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำจืด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำเค็ม 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าดงดิบชื้น 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายหาด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าบก 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำจืด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำเค็ม 1.5 ล้านไร่

การสร้างความมั่นคง
และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

- ปรับปรุงระบบชลประทาน 1 ล้านไร่

บริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

- ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม 1 ล้านไร่
- ปลูกป่าใหม่ 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายเลน 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าดงดิบชื้น 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายหาด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าบก 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำจืด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำเค็ม 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าดงดิบชื้น 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายหาด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าบก 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำจืด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำเค็ม 1.5 ล้านไร่

เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจก
และขีดความสามารถในการปรับตัว
ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม 1 ล้านไร่
- ปลูกป่าใหม่ 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายเลน 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าดงดิบชื้น 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายหาด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าบก 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำจืด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำเค็ม 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าดงดิบชื้น 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าชายหาด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าบก 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำจืด 1.5 ล้านไร่
- อนุรักษ์ป่าน้ำเค็ม 1.5 ล้านไร่

ยุทธศาสตร์ด้านแผนพัฒนาฯ
ฉบับที่ 12
(พ.ศ. 2560 - 2564)

วิสัยทัศน์

ยุทธศาสตร์

ขับเคลื่อนและผลักดันยุทธศาสตร์และมาตรการด้านการอนุรักษ์ สุนัข และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

อนุรักษ์ สุนัข และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

- เป้าหมายที่ 1.1** ป้องกันดูแลรักษาพื้นที่ป่าให้คงสภาพ ไม่มีมีการบุกรุกทำลาย รวมทั้งมีระบบป้องกันเกิดไฟป่า
- ป้องกันพื้นที่อนุรักษ์ 80.88 ล้านไร่ (ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ)
 - ป้องกันพื้นที่ป่าประมาณแห่งชาติ 39.87 ล้านไร่/เดือน 918,000 ไร่ / ส่วนไร่ ต่อไร่ ป้องกันและควบคุมไฟป่าได้อย่างเข้มแข็ง ร้อยละ 100 ของ อปท. เป้าหมาย / พัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ 500 สวนป่า (300,000 ไร่)

- เป้าหมายที่ 2** การตั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เสื่อมโทรม สร้างป่าเศรษฐกิจ
- พื้นที่อนุรักษ์ได้รับการฟื้นฟู 3.14 ล้านไร่
 - ป่าสงวนแห่งชาติ ที่ฟื้นฟูพื้นที่ป่า 16,255 ล้านไร่ ป่าเสื่อมโทรม 842 ล้านไร่ / ป่าเศรษฐกิจ 3.83 ล้านไร่)
 - ป่าชุมชน เข้มแข็งพื้นที่ป่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 (เพิ่มขึ้นเป็น 1.68 ล้านไร่ / ทรนคืนพื้นที่ป่า 100,000 ไร่

เป้าหมายที่ 3 เห็นความสมบูรณ์ของแนวป่ากรรง แหล่งหญ้าทะเล และระบบนิเวศทางทะเล

- พื้นที่ป่าชายเลนไม่น้อยกว่า 105,000 ไร่

เป้าหมายที่ 4 ทรัพยากรทะเลได้รับการคุ้มครอง (23 จังหวัด)

เป้าหมายที่ 5 แก้ไขปัญหาการวางรั้วในพื้นที่ป่าไม้อย่างเป็นระบบ และเป็นธรรม

- แก้ไขปัญหาการวางรั้วในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 1,692,254 ไร่/คน/แปลง (1,599,777-94.76 ไร่)
- จัดตั้งพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมให้ชุมชนอยู่ได้อย่างยั่งยืน 3,400,000 ไร่
- จัดตั้งพื้นที่ป่าชายเลนที่เสื่อมสภาพให้ชุมชนอยู่อย่างยั่งยืน 3,400,000 ไร่

เป้าหมายที่ 6 ลดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยที่มีสำคัญ

เป้าหมายที่ 7 มีผลการวิจัยที่ยอมรับ และนำไปใช้ประโยชน์ได้

เป้าหมายที่ 8 ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการจัดการอย่างสมดุล และยั่งยืนโดยภาคีมีส่วนร่วม

อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุล

บูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีภาคส่วน ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต อย่างเป็นส่วนร่วม เป็นธรรม และยั่งยืน

เป้าหมายที่ 2.1 จัดการและอนุรักษ์เขื่อนที่ชำรุดทรุดโทรมให้สามารถใช้งานได้โดยปลอดภัย

- แหล่งน้ำที่ชำรุดทรุดโทรมได้รับการบูรณะ 3,600 แห่ง / ตรวจสอบกับประเทศคู่ค้า 288 โครงการคิดค่าตรวจสอบ 2,085 แห่ง / สนับสนุนให้ทำการอุปโภคบริโภค 7,649 แห่ง / ปรอททั่วแล้ว 4,744 แห่ง /

- พัฒนาระบบผลิตน้ำดื่ม 1,920 แห่ง / ส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาตาม WHO ร้อยละ 40
- พัฒนาระบบประปาเพื่อการอุปโภคบริโภค 7,649 แห่ง / ปรอททั่วแล้ว 2,085 แห่ง / สนับสนุนให้ระบบน้ำดื่ม 26,424 แห่ง
- การจัดการทรัพยากรน้ำ 25 ล้านไร่ / 27 ล้านไร่/คน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

ป้องกัน ภัยพิบัติ และฟื้นฟู คุณภาพสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 3.1 ส่งเสริมลดได้รับการจัดการให้มีความคิดคำนึงภาคประชาสังคม

- ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 100 ภายในปี 2569
- ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 100 ภายในปี 2574

- คุณภาพน้ำแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ ร้อยละ 95 / น้ำเสียชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ 93
- จำนวนวันที่น้ำในแหล่งน้ำที่รับน้ำจากฝูอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

- จัดทำแผนส่งเสริมร้อยละ 85 / จัดทำภาคผนวกร้อยละ 95 / แผนและปริมาณ ร้อยละ 98 / ค่าเฉลี่ยของสารพิษใน ดัชนี ร้อยละ ไม่เกิน 1.7 ไมโครกรัม / ลูกบาศก์เมตร

เสริมสร้างขีดความสามารถเชิงบูรณาการขององค์กร พัฒนา ระบบ กลไก และฐานข้อมูลในการบริหารจัดการ รวมทั้งการบูรณาการกับรัฐและองค์กรภาคีอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4

ขับเคลื่อนการผลิตและบริการที่มีนวัตกรรมสู่สิ่งแวดล้อม ในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เป็นสากล

เป้าหมายที่ 4.1 แนวทางจากมติและวิสัยทัศน์ (SOCs) เป็นหลัก ในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

- ร้อยละของเป้าหมายภายใต้กรอบข้อตกลงสิ่งแวดล้อม และข้อตกลงกับประเทศคู่ค้าทั้งหมดบรรลุตามเป้าหมาย
- เมื่อจัดทำแบบประเมินระดับของข้อมูล 5 มีระดับคุณภาพตั้งแต่ดีเยี่ยม ขึ้นไปตามมาตรฐานสากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5

ลดค่าใช้จ่ายของภาคเอกชนในการจัดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และยกระดับขีดความสามารถของภาคเอกชน

เป้าหมายที่ 5.1 เพิ่มประสิทธิภาพพัฒนาภาคีความร่วมมือในการลดค่าใช้จ่ายของภาคเอกชนในการจัดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ผลการลดค่าใช้จ่ายของภาคเอกชน การฯ ภายใต้ NDC 140 MTCO₂e

เป้าหมายที่ 5.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติจากธรรมชาติ

- ระบบพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้า และการจัดการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมในทั้งที่เสี่ยงภัย ร้อยละ 100 ของพื้นที่เสี่ยงภัย
- ตัวชี้วัดของพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้รับการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังภัยพิบัติทางธรรมชาติ ร้อยละ 100 ของ 25 พื้นที่หลัก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6

พัฒนากรอบระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 6.1 เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และการพัฒนาการบริหารจัดการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทสม. กับการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 6 รับรองการมีน้ำใช้ การจัดการน้ำและสุขาภิบาลที่ยั่งยืน

น้ำ คือ ชีวิต เป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่ง มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของสรรพสิ่งที่มีชีวิต สุขภาพที่ดีเริ่มต้นด้วยการเข้าถึงน้ำสะอาดและเพียงพอ การจัดการน้ำตามศาสตร์พระราชา ถือเป็นการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน คือ **“การแก้ปัญหาหน้าแบบองค์รวม”**

ทั้งการแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำ การแก้ปัญหาน้ำท่วม และการแก้ปัญหาคุณภาพน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นให้กับดินกับป่า การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร การจัดการน้ำท่วม แก้มลิง การบำบัดน้ำเสีย น้ำดีไม่เสีย กังหันชัยพัฒนา เป็นต้น

เครือข่าย ทสม. ได้น้อมนำการจัดการน้ำตามศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางในการพัฒนา และการจัดการทรัพยากรน้ำในท้องถิ่นของตนเอง

“ใช้สายน้ำ ลุ่มน้ำ เป็นตัวตั้ง คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และเชื่อมร้อยกันเป็นเครือข่ายต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ”

ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนสำรวจแหล่งน้ำ เฝ้าระวังและตรวจวัดคุณภาพน้ำ และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาเรื่องน้ำในระดับชุมชนอย่างมีส่วนร่วม จนก่อให้เกิดโครงการ และกิจกรรมด้านการจัดการน้ำขึ้นทั่วประเทศ อาทิเช่น การสร้างฝายชะลอน้ำ ฝายมีชีวิต ดูแลรักษาป่าต้นน้ำลำธาร เครือข่ายลุ่มน้ำ เครือข่ายเฝ้าระวังและตรวจสอบคุณภาพน้ำ อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศแหล่งน้ำชุมชนสืบสานวิถีและวัฒนธรรมชาวลุ่มน้ำ ตามศาสตร์พระราชา จากบ้านแม่สู่บ้านพ่อ

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

เครือข่าย ทสม. กับการผลิตและบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 12 : ส่งเสริมรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

“กินอยู่ รู้คิด เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”

เป็นแนวทางสำคัญของเครือข่าย ทสม. ที่ใช้ในการดำรงชีวิต และการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตามแนวทางศาสตร์พระราชาและหลัก

“เศรษฐกิจพอเพียง”

อันเป็นทฤษฎีสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกและให้ความสำคัญกับ

“การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน”

ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการอนุรักษ์ฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

เครือข่าย ทสม. สืบสานศาสตร์พระราชา กินอยู่ รู้คิด เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจาก ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และขยายไปสู่ระดับต่างๆ เครือข่าย ทสม. มีการดำเนินกิจกรรม การผลิต และบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น การทำตลาดสีเขียว เกษตรพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ การผลิตที่ปลอดภัย สัตว์เศรษฐกิจ เกษตรวิถี การทำการเกษตรที่ปลอดภัย โดยการทำหน้าที่ชีวภาพ จากยะอินทรีย์และการนำกลับมาใช้แบบวิถีพอเพียง การนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ในการผลิตและบริโภคอย่างพอเพียงและยั่งยืน

วิถี การอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า และสัตว์ป่า ที่ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์เชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม (ออร์แกนิก)

เครือข่าย ทสม. กับการรับมือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายที่ 13 : การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

“ศาสตร์พระราชา ช่วยลดวิกฤตโลกร้อน”

แนวทางการพัฒนาที่มีความลึกซึ้งรอบด้าน และมองการณ์ไกล
ในเรื่องที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ที่ทรงมีพระราชดำริสเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532
ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการตื่นตัวด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของหน่วยงานภาครัฐ
ภาคเอกชน และประชาชนทุกส่วน มาอย่างต่อเนื่อง

“สร้างภูมิคุ้มกัน”

เตรียมตัวเองและชุมชนให้มีความพร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไป ซึ่งได้มีการดำเนินงาน
และจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องครอบคลุมทุกด้าน ทั้งป่าไม้ ดิน
น้ำ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงทางอาหาร อาทิเช่น กิจกรรมประชารัฐร่วมใจ
ปลูกต้นไม้ให้แผ่นดิน เครือข่ายครอบครัวสร้างโลกเย็น เกษตรอินทรีย์ เพาะกล้า
เพาะความดี อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลน การป้องกันกับการกัดเซาะชายฝั่ง ธนาคารชยะ
ชุมชนจัดการขยะต้นทาง

เครือข่าย ทสม. กับการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 14 : สร้างบ้านให้ปูปลา อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

“พลิกฟื้นคืนชีวิต ด้วยวิถีแห่งธรรมชาติ

ภูมิปัญญาผสมผสานกับหลักวิชาการตามแนววิทยาศาสตร์

จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน”

แนวทางศาสตร์พระราชา ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทย ที่ครั้งหนึ่งเคยตกอยู่ในภาวะวิกฤติ ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง

เครือข่าย ทสม. ทั่วประเทศนั้นได้น้อมนำศาสตร์พระราชา เพื่อร่วมมือกัน แก้ไขปัญหาและอนุรักษ์ท้องทะเลไทย ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ป่าชายฝั่งและแหล่งประมง สร้างความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการเพาะวังการประมงที่ผิดกฎหมาย และแจ้งเหตุเตือนภัยพิบัติทางทะเล โดยอาศัยความรู้ทางวิชาการ ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นบูรณบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จนก่อให้เกิดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทะเลตลอดแนวชายฝั่งทางทะเล 23 จังหวัดของประเทศไทยที่มีเครือข่าย ทสม. เป็นกำลังขับเคลื่อน อาทิเช่น สร้างบ้านปลา ทำประมงเชิงนิเวศ เพื่อเป็นที่อาศัยของสัตว์น้ำ ธนาคารปูม้า และเขตอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล อนุรักษ์โลมา สัตว์ทะเลหายาก ปลูกป่าชายเลนและเก็บขยะทางทะเล

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลชายฝั่ง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ทสม.)

เครือข่าย กสม. กับการฟื้นฟู ทุแล ระบบนิเวศบนบกให้ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15 : การปกป้อง พื้นฟู และการใช้ระบบนิเวศแบบยั่งยืน

“ปลูกป่าในใจคน ปลูกคนให้รักข่ป่า”

เครือข่าย กสม. ได้น้อมนำแนวพระราชดำริ

และศาสตร์พระราชาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

อันเป็นทฤษฎีที่สคัญ โดยการปลูกฝังจิตสำนึกแก่ประชาชน ให้เห็นความสำคัญ

รัก และทวงแหนดทรัพยากรป่าไม้ ต้นไม้ ในพื้นที่ของตนเอง อันได้แก่

“กลยุทธ์การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก

การปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง

การทำป่าเปียก การปลูกป่าทดแทน”

ซึ่งครอบคลุมหัวใจหลักใน 3 ด้าน คือ การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า และการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน

เครือข่าย กสม. สืบสานศาสตร์พระราชา โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึก และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมและปกปักรักษา พื้นที่ให้คงอยู่ตลอดไป ผ่านรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย อาทิเช่น พลิกฟื้นผืนป่าด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างป่าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น รักษาผืนป่าเดิมเพิ่มพื้นที่ป่าใหม่ ปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ที่ถูกทำลายและเสื่อมโทรม เสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังไฟป่า สดทหมอกควัน สร้างเครือข่ายอนุรักษ์ป่าและถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นต่อไป

กสอ. ประชาชนจิตอาสา สืบพระราชปณิธาน สานใจรักษ์สิ่งแวดล้อม

เครือข่าย ทสม.มุ่งหวังที่จะเป็นอาสาสมัครผู้เดินตามรอยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระผู้ทรงเป็น “พระบิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ทรงเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน และทรงเป็นแบบอย่างในการทำงานด้วยจิตอาสาเพื่อประโยชน์สุขแก่คนหมู่มาก

เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดไม่ได้ และสานต่อพระราชดำริโครงการจิตอาสา “เราทำดี ด้วยหัวใจ” ทำความดีร่วมกับ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ที่ได้ทรงพระราชทานพระราชานุญาตจัดตั้ง “ประชาชนจิตอาสา”และ “จิตอาสาเฉพาะกิจ งานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ” ขึ้น เพื่อเป็นการรวมพลังความรัก รวมพลังน้ำใจของปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า น้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เครือข่าย ทสม.ทั่วประเทศต่างหลั่งไหล เข้าร่วมเป็น “ประชาชนจิตอาสา” และ “จิตอาสาเฉพาะกิจฯ” พร้อมกัน 77 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวนกว่า 66,573 คน ในช่วงงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพฯ และยังคงเดินหน้าสืบสานพระราชปณิธาน สานใจรักษ์สิ่งแวดล้อม ดำเนินกิจกรรมจิตอาสาต่างๆ ในพื้นที่ของตนเอง อีกทั้ง ยังรวมพลังขับเคลื่อนและดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับสังคมไทย สืบต่อไป

ทสม.ประชาชนจิตอาสา

สืบพระราชปณิธาน สานใจรักษ์สิ่งแวดล้อม

เครือข่าย ทสม. สมัครเข้าร่วม “จิตอาสาเฉพาะกิจ”

จำนวน 66,573 คน

77 จังหวัด ทั่วประเทศ

สถานที่
สมัคร

กรุงเทพฯ
มหานคร
ทั้ง 50 เขต

ต่างจังหวัด
ที่ว่าการอำเภอ
76 จังหวัดทั่วประเทศ

ภูมิภาค
หรือ
เขต พื้นที่สมัคร

ระยะเวลาสมัคร
1-30 กันยายน 2560
ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่
18-31 ตุลาคม 2560

36.66 %

สมาชิก ทสม. ทั่วประเทศ
184,546 คน

จำนวนสมาชิกเครือข่าย

184,546 คน

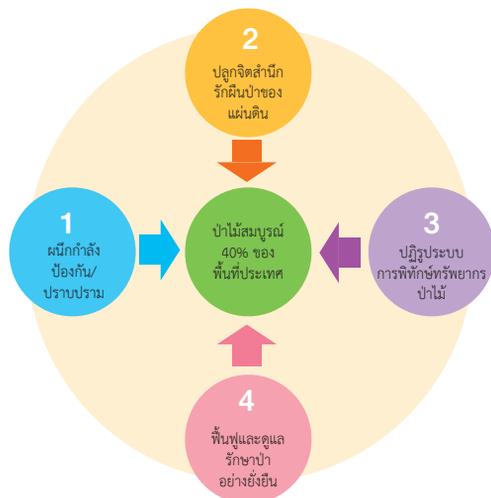
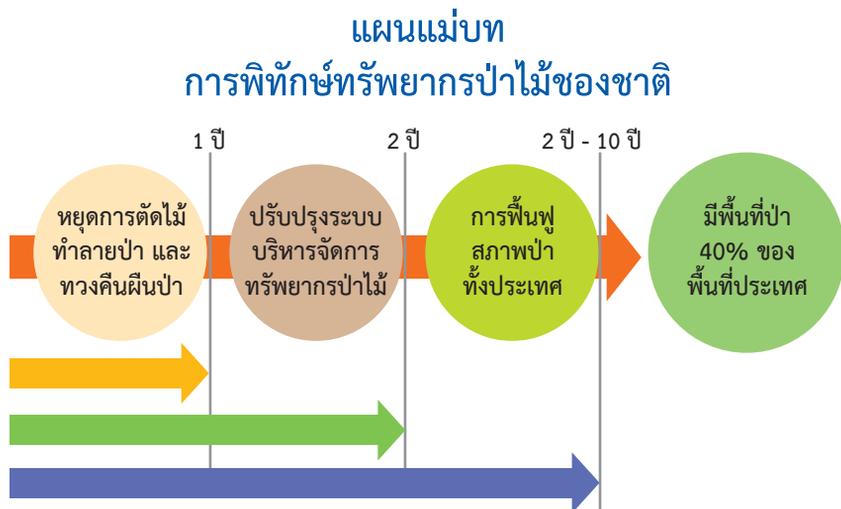
จำนวน ทสม.ที่สมัครเป็นจิตอาสาเฉพาะกิจ

คิดเป็น 36.66%

ของสมาชิก ทสม. ทั้งหมด

นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้

ยุทธศาสตร์พิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ” แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น
17 กลยุทธ์ ดังนี้คือ

1. ประเด็นยุทธศาสตร์ การผนึกกำลังป้องกันและปราบปราม การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

- 1) กลยุทธ์ “หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ”
- 2) กลยุทธ์ “จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า”
- 3) กลยุทธ์ “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า”
- 4) กลยุทธ์ “ยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่า และแก้ปัญหาป่าบุกรุกคน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลัก ร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง”

2. ประเด็นยุทธศาสตร์ ปลุกจิตสำนึกรักผืนป่าของแผ่นดิน

- 5) กลยุทธ์ “กำหนดให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเป็นวาระแห่งชาติ”
- 6) กลยุทธ์ “จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลุกจิตสำนึก”
- 7) กลยุทธ์ “ปลุกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ที่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน”

3. ประเด็นยุทธศาสตร์ ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- 8) กลยุทธ์ “ปรับปรุงระบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- 9) กลยุทธ์ “พิจารณาจัดตั้งหน่วยงานด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ”
- 10) กลยุทธ์ “จัดทำแนวเขตทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทให้เป็นแนวเดียวกันที่ชัดเจน”
- 11) กลยุทธ์ “จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning)”
- 12) กลยุทธ์ “ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้”

4. ประเด็นยุทธศาสตร์ ฟื้นฟูและดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืน

- 13) กลยุทธ์ “จัดระบบการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยมีส่วนร่วมกับประชาชน”
- 14) กลยุทธ์ “จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทนความต้องการและลดการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า”
- 15) กลยุทธ์ “ให้คนอยู่กับป่าพึ่งพากันอย่างมีความสุข”
- 16) กลยุทธ์ “เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูและดูแลป่าอย่างยั่งยืน”
- 17) กลยุทธ์ “ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้”

**“เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้
ลงในใจคนเสียก่อน
แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากัน
ปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดิน
และรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง”**

ทฤษฎีการพัฒนาด้านป่าไม้โดยปลูกฝังจิตสำนึกแก่ประชาชน
พระราชดำริด้านการป่าไม้
ณ หน่วยงานพัฒนาต้นน้ำฟุ้งจือ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙

การเพิ่มพื้นที่สีเขียว

- **นิยาม พื้นที่สีเขียว**

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ให้คำนิยาม ไว้ดังนี้

1) **พื้นที่สีเขียว (green space)** หมายถึง พื้นที่กลางแจ้ง และกึ่งกลางแจ้งที่มีขอบเขตที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนปกคลุมด้วยพรรณพืช บนดินที่ซึมน้ำได้หรืออาจมีสิ่งก่อสร้างอยู่ด้วย ทั้งในพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและนอกเขตเมือง อาจเป็นพื้นที่สาธารณะหรือเอกชนที่สาธารณชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ ประกอบด้วยพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการและความงามทางภูมิทัศน์ พื้นที่อรรถประโยชน์ เช่น พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่สาธารณูปการ พื้นที่แนวกันชน พื้นที่สีเขียวในสถาบันต่างๆ พื้นที่ธรรมชาติและกึ่งธรรมชาติ อันเป็นถิ่นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิต ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงพื้นที่ชายหาด พื้นที่ริมน้ำ พื้นที่ที่เป็นริ้วยาวตามแนวเส้นทางคมนาคมทางบก ทางน้ำ และแนวสาธารณูปการต่างๆ หรือพื้นที่อื่นๆ เช่น พื้นที่สีเขียวที่ปล่อยรกร้าง พื้นที่สีเขียวที่ถูกรบกวนสภาพธรรมชาติ และพื้นที่สีเขียวที่มีการใช้ประโยชน์ผสมผสานกัน

2) **พื้นที่สีเขียวในเมือง** หมายถึง พื้นที่โล่งว่างในเขตเทศบาล ซึ่งมีพืชพรรณเป็นองค์ประกอบหลัก ได้รับการจัดการตามหลักวิชาวนวัฒนวิทยา และหลักการทางภูมิสถาปัตยกรรม เพื่อเสริมสร้างภูมิทัศน์ให้เอื้ออำนวยต่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อเสริมสภาพแวดล้อมของเมือง อันจะทำให้ชุมชนเมืองเป็นเมืองสีเขียวที่ร่มรื่นสวยงามและน่าอยู่ตลอดไป ทั้งนี้ อาจจะเป็นที่ดินของรัฐ เอกชน หรือที่ดินประเภทพิเศษก็ได้ โดยไม่ได้รวมถึงพื้นที่ธรรมชาติอันได้แก่ แม่น้ำ คูคลอง หนอง บึง ภูเขา และป่าไม้ เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้ควรได้รับการปกป้องและอนุรักษ์ให้คงอยู่ตามธรรมชาติตลอดไปโดยไม่มีการพัฒนาเพื่อประโยชน์ด้านอื่นๆ

● **ตัวชี้วัด/เกณฑ์**

มีมาตรฐานของพื้นที่สีเขียวนี้ มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวต้นแบบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนเมืองตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่สีเขียวแต่ละประเภท โดยกำหนดเป็นเกณฑ์และมาตรฐานในด้านต่างๆ ดังนี้

ก. มาตรฐานของพื้นที่สีเขียวเชิงปริมาณและมาตรฐานในการเข้าถึง

หมวดที่ 1 มาตรฐานของพื้นที่สีเขียวในภาพรวม หรือระดับมหภาค (macro scale) พิจารณาถึงสมดุลของการใช้ประโยชน์ที่ดิน บทบาทหน้าที่สุนทรียภาพของเมือง และเกณฑ์มาตรฐานเพื่อความเป็นสากล

หมวดที่ 2 มาตรฐานของพื้นที่สีเขียวจำแนกตามประเภท หรือ ระดับจุลภาค (micro scale) เป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานตามขอบเขตของพื้นที่สีเขียวที่นำจัดทำมาตรฐานเป็น 4 ประเภท ได้แก่ พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการพื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อมพื้นที่สีเขียวบริเวณเส้นทางสัญจร และพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน

ข. เกณฑ์มาตรฐานพื้นที่สีเขียวเชิงคุณภาพ

เกณฑ์มาตรฐานเชิงคุณภาพเป็นเกณฑ์มาตรฐานของพื้นที่สีเขียวที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยแนวคิดในการออกแบบ พัฒนา และจัดการพื้นที่สีเขียว เพื่อตรวจสอบคุณภาพของพื้นที่สีเขียวจำแนกตามประเภทของพื้นที่สีเขียว และในแต่ละขนาดของชุมชนให้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน เกณฑ์มาตรฐานพื้นที่สีเขียวเชิงคุณภาพสามารถจำแนกได้เป็น หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 แนวคิดพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน

หมวดที่ 2 ความสามารถของพื้นที่สีเขียวในการลดความร้อน

หมวดที่ 3 ความสามารถของพื้นที่สีเขียวในการลดมลพิษและเพิ่มคุณภาพอากาศ

หมวดที่ 4 ความสามารถของพื้นที่สีเขียวในการอนุรักษ์ดินและน้ำ

หมวดที่ 5 แนวคิดในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

หมวดที่ 6 การคัดเลือกพรรณไม้เหมาะสมพื้นที่สีเขียว

หมวดที่ 7 แนวคิดในการจัดการและดูแลรักษาตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของพื้นที่สีเขียว

หมวดที่ 8 ความพึงพอใจของผู้ใช้ประโยชน์

แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559- 2564)

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นกรอบนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ และบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทิศทาง

ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ ตามหลักการ 3Rs

ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

กำจัดแบบศูนย์รวม และแปรูปผลิตพลังงาน

มาตรการการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

การลดการเกิด ณ แหล่งกำเนิด

1. คัดแยกและนำกลับมาใช้ใหม่
2. การผลิตและใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การเพิ่มศักยภาพ

1. รวบรวม ขนส่ง กำจัด
2. ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม
3. สถานที่รวบรวม กำจัด
4. พัฒนาปรับปรุงกฎหมาย
5. เข้มงวดบังคับใช้กฎหมาย

ส่งเสริมการบริหารจัดการ

1. สร้างจิตสำนึก
2. พัฒนานวัตกรรม
3. เทคโนโลยีการบำบัด/กำจัด
4. พัฒนาระบบฐานข้อมูล
5. สร้างแรงจูงใจในการจัดการ
6. กลไกทางเศรษฐศาสตร์
7. กลไกทางสังคม

เป้าหมาย

จัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

- ขยะมูลฝอยคัดทิ้ง 100 % ภายในปี 2562
- มูลฝอยติดเชื้อ 100 % ภายในปี 2563
- กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย 100 % ภายในปี 2563
- ของเสียอันตรายชุมชน ≥ 30 % ภายในปี 2564
- มีการคัดแยกที่ต้นทาง ≥ 50 % ภายในปี 2564
- ขยะมูลฝอยชุมชน ≥ 75 % ภายในปี 2564

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. มีกฎหมาย กฎระเบียบที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. กระทรวงสาธารณสุขผลักดันการบริหารจัดการมูลฝอยติดเชื้อแบบศูนย์รวม
4. กระทรวงอุตสาหกรรมผลักดันโรงงานเข้าสู่ระบบจัดการกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย
5. งบประมาณจัดสรรจากภาครัฐ และให้ออกของลงทุนหรือร่วมลงทุน
6. จังหวัดติดตามกำกับจัดการขยะฯ ให้เป็นไปตามแผนแม่บทฯ และแผนปฏิบัติการฯ

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

designed by freepik.com

- ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ร้อยละ 100 ของปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง ของปี 2558 ภายในปี 2562
- ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณของเสียอันตรายชุมชนที่เกิดขึ้น ภายในปี 2564
- มูลฝอยติดเชื้อได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ร้อยละ 100 ของปริมาณมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดขึ้น ภายในปี 2563
- กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายเข้าสู่ระบบการจัดการที่ถูกต้อง ร้อยละ 100 ของปริมาณกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายที่เกิดขึ้น ภายในปี 2563
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทางไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ภายในปี 2564

ในการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ ได้กำหนดเป็นมาตรการ ในการจัดการ 3 มาตรการ ประกอบไปด้วย 1)มาตรการลดการเกิดขยะมูลฝอย และของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด 2)มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และ 3)มาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยสอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

และเพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย สามารถดำเนินการได้ตามมาตรการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน

ที่สำคัญ มีการจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม (Cluster) ซึ่งมีรูปแบบเป็นกลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ (Model L) กลุ่มพื้นที่ขนาดกลาง (Model M) และกลุ่มพื้นที่ขนาดเล็ก (Model S) โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศเป็นไปอย่างมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบทิศทาง การสนับสนุนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 23 (4)
 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
 ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2564

กรอบทิศทาง การสนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
<p>1. การปกป้องคุ้มครอง และฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ป่าต้นน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</p>	<p>1.1 การเสริมสร้างความรู้ สร้างจิตสำนึก และความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า คุณค่าระบบนิเวศ รวมทั้งการปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</p> <p>1.2 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ พื้นที่ป่าและบริเวณโดยรอบ โดยเฉพาะบริเวณที่ถูกแปรสภาพเป็นเขาหัวโล้น</p> <p>1.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะในบริเวณที่ถูกแปรสภาพเป็นเขาหัวโล้น และพื้นที่เสี่ยงภัยต่างๆ ในการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน และมลพิษอื่นๆ เช่น การรวมกลุ่มเพื่อนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้เพื่อลดการเผาในที่โล่ง โดยการนำเศษวัสดุทางการเกษตรมาทำปุ๋ยอินทรีย์ หรือการใช้เตาเผาชีวมวลไร้ควัน เป็นต้น - ส่งเสริมการลดการใช้สารเคมีในพื้นที่สูงและพื้นที่ต้นน้ำโดยสนับสนุนการทำเกษตรที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 	<p><u>พื้นที่เป้าหมาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทั่วประเทศ <p><u>กลุ่มเป้าหมาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนราชการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม - เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) - องค์กรมหาชน - สถาบันการศึกษา - คณะกรรมการหมู่บ้าน - สภาองค์กรชุมชนตำบล

กรอบทิศทางการ สนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
	<p>- ติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไข ปัญหา ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า/ ดินโคลนถล่ม/การพังทลายของดิน/ การกัดเซาะชายฝั่ง/ริมตลิ่งแม่น้ำลำคลอง รวมทั้งการบูรณาการเครือข่าย ภาคประชาชนเพื่อการแจ้งเตือนภัย ที่ครอบคลุมทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับ ชุมชนท้องถิ่น</p> <p>1.4 เสริมสร้างศักยภาพและการมีส่วนร่วม ขององค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และส่วนราชการ รวมทั้งชุมชนประมงชายฝั่งในการ คัดกรองดูแล จัดการและฟื้นฟูสัตว์ป่า สงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง ชนิดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่ถูกคุกคาม ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และชนิดพันธุ์พื้นเมืองหายากใกล้สูญพันธุ์ เช่น วาฬบรูด้า และปลากระเบนราหู เป็นต้น</p> <p>1.5 ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการ สิ่งแวดล้อมชุมชน รวมทั้งการใช้ กระบวนการเพื่อสร้างข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือสิทธิชุมชนในการจัดการท้องถิ่น อย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนสามารถอยู่รวม กับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืนและ พึ่งตนเองได้</p> <p>1.6 ส่งเสริมสร้างเครือข่ายในการปกป้อง คุ้มครอง และฟื้นฟู พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ ป่าต้นน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</p>	

กรอบทิศทางการ สนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
<p>2. การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความยั่งยืน</p>	<p>2.1 การส่งเสริมการสร้างเครือข่าย การจัดการ อนุรักษ์ ค้ำครอง และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และรักษาไว้ สู่ออนาคต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในท้องถิ่น เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอนุรักษ์ระบบนิเวศที่สำคัญ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น อย่างยั่งยืน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ/หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการจัดการระบบนิเวศร่วมกันในเชิงบูรณาการ - การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและป่าชายเลนที่มีคุณค่าต่อระบบนิเวศ - การรวบรวมองค์ความรู้ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น จากปราชญ์ชาวบ้าน และถ่ายทอดสู่ ชนรุ่นหลัง - การส่งเสริมการจัดทำธนาคารต้นไม้ เป็นต้น <p>2.2 เสริมสร้างศักยภาพและการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และส่วนราชการ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาชุมชนโดยรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ให้เป็นชุมชนเชิงนิเวศ - พัฒนา สวงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ป่าต้นน้ำ และการใช้ประโยชน์ จากความหลากหลายทางชีวภาพ - อนุรักษ์และค้ำครององค์ประกอบ ความหลากหลายทางชีวภาพ 	<p><u>พื้นที่เป้าหมาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทั่วประเทศ <p><u>กลุ่มเป้าหมาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนราชการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม - เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) - องค์กรมหาชน - สถาบันการศึกษา - คณะกรรมการหมู่บ้าน - สภาองค์กรชุมชนตำบล - หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น

กรอบทิศทางการ สนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
	<ul style="list-style-type: none"> - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น - การเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นรวมถึงบริการจากระบบนิเวศของพื้นที่ โดยสามารถนำผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นคืนกลับให้กับชุมชนหรือพื้นที่ในการนำไปใช้เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและคงไว้ซึ่งบริการจากระบบนิเวศ - ติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกันการคุกคามความหลากหลายทางชีวภาพ การลักลอบใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพ - จัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น <p>2.3 การส่งเสริม การสร้างความตระหนัก และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด และรักษาไว้สู่นาคต</p> <p>2.4 การส่งเสริมการจัดการความรู้ วัฒนธรรมคัมภีร์ และประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ</p>	

กรอบทิศทางการ สนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
	<p>หมายเหตุ :</p> <p>1) องค์กรประกอบความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง การมีสิ่งมีชีวิตนานาชนิด นานาพันธุ์ในระบบนิเวศอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งมีมากมายและแตกต่างกันทั่วโลก ซึ่งประกอบด้วยชนิดพันธุ์ (Species) สายพันธุ์ (Genetic) และระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่แตกต่างกันหลากหลายบนโลก</p> <p>2) ระบบนิเวศที่สำคัญ หมายถึง ระบบนิเวศป่าไม้ ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ระบบนิเวศแหล่งน้ำในแผ่นดิน ระบบนิเวศภูเขา ระบบนิเวศพื้นที่แห้งแล้ง และพื้นที่กึ่งชื้น ระบบนิเวศเกาะและระบบนิเวศเกษตร</p> <p>3) สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม หมายถึง สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศรอบตัวศิลปกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีความสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม</p> <p>4) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ หมายถึง ธรรมชาติที่มีคุณค่าทางวิชาการและสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ มีลักษณะเฉพาะ คือ เมื่อถูกทำลายก็จะหมดสภาพไป มิสามารถฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมเหมือนธรรมชาติอื่นๆ ได้</p>	

กรอบทิศทางการ สนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
<p>3. การจัดการขยะและน้ำเสียที่แหล่งกำเนิด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน</p>	<p>3.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในจัดการขยะและน้ำเสียที่แหล่งกำเนิด โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ/หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด เป็นการลดปริมาณของเสียที่ต้องนำไปกำจัด เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพจากขยะอินทรีย์ในท้องถิ่นการจัดทำธนาคารขยะ และการนำของเสียมาใช้เป็นพลังงานทดแทน เป็นต้น - ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้/พัฒนาองค์ความรู้/เผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมจัดการขยะและน้ำเสีย ผลกระทบจากการสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือสารก่อมะเร็งที่มาจากขยะ/สร้างแหล่งเรียนรู้ ในการจัดการขยะและน้ำเสียในท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมการต่อยอดนวัตกรรมจัดการขยะน้ำเสีย - หนุนรงค์ ประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรม สร้างจิตสำนึกความตระหนัก และสร้างวินัยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน - ติดตาม เฝ้าระวัง มีให้การลักลอบทิ้งของเสียอันตรายสารอันตรายกากอุตสาหกรรม และขยะติดเชื้อในสิ่งแวดล้อม และการลักลอบปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น 	<p>พื้นที่เป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทั่วประเทศ <p>กลุ่มเป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนราชการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม - เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) - องค์กรมหาชน - สถาบันการศึกษา - คณะกรรมการหมู่บ้าน - สภาองค์กรชุมชนตำบล

กรอบทิศทางการ สนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
	<p>3.2 การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือของประชาชนและองค์กรชุมชน ในการจัดการขยะและน้ำเสียที่ต้นทางการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน และการส่งเสริมให้มีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p> <p>3.3 การส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก โดยยึดหลักเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ของเสียเหลือศูนย์ (Zero Waste) กิจกรรม 3Rs (การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)) และดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน - การคัดแยกขยะ / ลดขยะที่แหล่งกำเนิด - การเพิ่มประสิทธิภาพการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ - การบริหารจัดการซากอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น 	

กรอบทิศทางการสนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
<p>4. การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p>	<p>4.1 การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ผลกระทบและเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การใช้พลังงานทดแทนและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>4.2 การสร้างความตระหนัก และการสร้างจิตสำนึกเพื่อส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการผลิตและการบริโภค</p> <p>4.3 การสร้างศักยภาพของชุมชนและสร้างเครือข่ายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>4.4 การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในการลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p>	<p>พื้นที่เป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทั่วประเทศ <p>กลุ่มเป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนราชการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรเอกชน - ด้านสิ่งแวดล้อม - เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) - องค์กรมหาชน - สถาบันการศึกษา - คณะกรรมการหมู่บ้าน - สภาองค์กรชุมชนตำบล

กรอบทิศทางการ สนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
<p>5. การสนับสนุนการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม</p>	<p>5.1 ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีในดินและน้ำ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม</p> <p>5.2 การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำของเสียและของเหลือใช้จากภาคการเกษตรมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรดินและลดการใช้สารเคมีหรือเป็นพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ในระดับครัวเรือน เช่น การรวมกลุ่มเพื่อนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้เพื่อลดการเผาในที่โล่งโดยการนำเศษวัสดุทางการเกษตรมาทำปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น</p> <p>5.3 การสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้/พัฒนาองค์ความรู้/เผยแพร่องค์ความรู้/การสร้างแหล่งเรียนรู้/ประชาสัมพันธ์และฝึกอบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม</p> <p>5.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างเครือข่ายในการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการลดการใช้ทรัพยากร ลดของเสียสู่สิ่งแวดล้อมและใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>พื้นที่เป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทั่วประเทศ <p>กลุ่มเป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนราชการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม - เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) - องค์กรมหาชน - สถาบันการศึกษา - คณะกรรมการหมู่บ้าน - สภาองค์กรชุมชนตำบล

กรอบทิศทางการสนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
<p>6. การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด</p>	<p>5.5 การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้กับชุมชนท้องถิ่นในการปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อการบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p>การส่งเสริมงานวิจัยและการนำเสนอผลงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชนท้องถิ่น ไปสู่การปฏิบัติซึ่งต้องเป็นงานวิจัยที่ไม่ขอรับการสนับสนุนซ้ำซ้อนกับแหล่งทุนอื่นโดยมุ่งเน้น</p> <p>6.1 งานวิจัยเชิงปฏิบัติหรืองานวิจัยไที่บ้านที่สนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินการร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับองค์กรท้องถิ่น หรือชาวบ้านร่วมกับวัด โรงเรียน หรือชุมชนในพื้นที่ เป็นต้น</p> <p>6.2 งานวิจัยที่สนับสนุนนโยบาย มาตรการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหาเร่งด่วน</p>	<p>พื้นที่เป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทั่วประเทศ <p>กลุ่มเป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนราชการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม - เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) - องค์กรมหาชน - สถาบันการศึกษา - คณะกรรมการหมู่บ้าน - สภาองค์กรชุมชนตำบล

กรอบทิศทางการ สนับสนุน	ขอบเขต/กิจกรรม	พื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมาย
	<p>6.3 งานวิจัยและพัฒนาที่เป็นนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดภายในประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อขยายผลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ - เพื่อลดผลกระทบและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - เทคโนโลยีการแปรรูปขยะและน้ำเสียเป็นพลังงานเป็นต้น <p>6.4 สนับสนุนงานวิจัย และพัฒนา และจัดทำพื้นที่ต้นแบบเพื่อสาธิตการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงงานศึกษาเพื่อถอดบทเรียนองค์ความรู้ในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในแง่ของประโยชน์ที่ได้รับในเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม</p> <p>6.5 การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวิชาการเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อยอดงานวิจัยและพัฒนา ในเชิงบูรณาการร่วมกับท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนหรือส่วนราชการ</p>	

หมายเหตุ : กรอบทิศทางฯ ดังกล่าว ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในการประชุม ครั้งที่ 4/2559 เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2559 แล้ว

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ที่อยู่
หน่วยงานระดับกรม		
	สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	92 ซ.พหลโยธิน 7 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 0-2278-8500 โทรสาร : 0-2298-5735 ติดต่อผู้ดูแลเว็บไซต์ webmaster@mnre.mail.go.th
	สำนักงานนโยบายและ แผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 0-2265-6500 โทรสาร : 0-2265-6511
 กรมควบคุมมลพิษ POLLUTION CONTROL DEPARTMENT	กรมควบคุมมลพิษ	92 ซ.พหลโยธิน 7 ถ.พหลโยธิน พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 02-298-2000 อีเมล : webmaster@pcd.go.th
 กรมส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม	กรมส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม	49 พระราม 6 ซอย 30 พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 0-2278-8400-19 หรือ อีเมล : info@deqp.mail.go.th
 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ : 0-2561-0777, 0-2579-6666 อีเมล : webmaster@dnp.mail.go.th
	กรมป่าไม้	61 ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ : (662)-561-4292-3 โทรสาร : (662)-940-5910 อีเมล : webmaster@forest.go.th

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ที่อยู่
หน่วยงานระดับกรม		
	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ชั้นที่ 5-9 อาคารรัฐประศาสนภักดี ศูนย์ราชการ เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ : 02-141-1299, 02-141-1368 โทรสาร : 02-143-9242
	กรมทรัพยากรธรณี	75/10 ถ.พระรามที่6 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กทม. 10400 ติดต่อผู้ดูแลเว็บไซต์ : webmaster@ dmr.mail.go.th
	กรมทรัพยากรน้ำ	180/3 ถนนพระรามที่ 6 สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 0-2271-6000 โทรสาร : 0-2271-6000 อีเมล : admin@dwr.mail.go.th
	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	26/83 ซอยท่านหญิงพล (งามวงศ์วาน 54) ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ : 0 2666 7000 โทรสาร : 0 2666 7055 อีเมล : webmaster@dgr.mail.go.th
	องค์การจัดการน้ำเสีย	333 อาคารเล่าเป้งจวัน 1 ชั้น 23 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ : 0-2273-8530-39 โทรสาร : 0-2273-8577 อีเมล : wastewtr@wma.or.th

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ที่อยู่
องค์การมหาชนและรัฐวิสาหกิจ		
	องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ 76 ถนนราชดำเนินนอก แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100 โทรศัพท์ : 02 282 3243-7 ต่อ 324-325 อีเมล : fio@fio.co.th, fiocenter@gmail.com
	องค์การสวนสัตว์	องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่อยู่ เลขที่ 71 ถนนพระราม 5 แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ : 02-2827111-3
	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	องค์การสวนพฤกษศาสตร์ และสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ 100 หมู่ 9 ต.แม่แย้ม อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ 50180 โทรศัพท์ : 0-5384-1000 โทรสาร : 0-5329-9754 อีเมล : bgo@qsbg.mail.go.th
	องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)	120 หมู่ที่ 3 ชั้น 9 อาคารรัฐประศาสนภักดี ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 โทรศัพท์ : 0 2141 9790 โทรสาร : 0 2143 8400 อีเมล : info@tgo.or.th
	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 9 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ : (66) 2141 7800 โทรสาร : (66) 2143 9202

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ที่อยู่
หน่วยงานที่สนับสนุนกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม		
	<p>กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility)</p>	<p>สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ (ชั้น 9 ตึกกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) 92 ซอยพหลโยธิน 7 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 02 265 6117, 02 278 8621 โทรสาร : 02 265 6192 อีเมล : oic.org@mnre.mail.go.th</p>
	<p>สำนักงานกองทุน สิ่งแวดล้อม</p>	<p>สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 60/1 ซอยพิบูลย์วัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 022656591-4 โทรสาร : 022656599</p>
	<p>สำนักงานกองทุน สนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)</p>	<p>อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120 โทรศัพท์ : 02-343-1500 โทรสาร : 02-343-1551</p>
	<p>สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.)</p>	<p>ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์ 979/17-21 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 02 278 8200 โทรสาร : 02 298 0476 อีเมล : callcenter@trf.or.th , webmaster@trf.or.th</p>

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ที่อยู่
หน่วยงานที่สนับสนุนกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม		
 <p>สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน COMMUNITY ORGANIZATIONS DEVELOPMENT INSTITUTE</p>	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	912 ถนนมิตรภาพ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทรศัพท์ : 0-2378-8300-9, 0-2378-8321 http://www.codi.or.th/
	กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สำนักงานประเทศไทย)	1371 ตึกแคปปิตอล ชั้น G ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 02 357 1921 โทรสาร : 02 357 1929 อีเมล : info.th@greenpeace.org
	เชฟรอนประเทศไทย	อาคาร 3 ไทยพาณิชย์ ปาร์คพลาซ่า 19 ถ.รัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ : 02 545 5555 โทรสาร : 025455554 เว็บไซต์ : www.chevronthailand.com
 <p>MITR PHOL</p>	กลุ่มมิตรผล	ที่อยู่: อาคารเพลินิจิตเซ็นเตอร์ 2 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10110 โทรศัพท์ : 035 595 599
 <p>กรุงไทย</p>	ธนาคารกรุงไทย	อาคาร 1 เลขที่ 35 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ : 0-2255-2222 โทรสาร : 0-2255-9391-3
 <p>SCG SIAM CEMENT GROUP</p>	SCG GREEN VALUE CHAIN บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่	1 ถนนปูนซิเมนต์ไทย บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800 โทรศัพท์ : 0-2586-3333, 0-2586-4444

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ที่อยู่
หน่วยงานที่สนับสนุนกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม		
	ปตท.สผ. - PTTEP บริษัท ปตท.สำรวจและ ผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)	555/1 ศูนย์เอนเนอร์ยีคอมเพล็กซ์ อาคารเอ ชั้นที่ 6, 19-36 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ : 66 (0) 2537-4000 โทรสาร : 66 (0) 2537-4444
	บริษัท ซิงเกอร์ ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)	72 อาคาร กสท. โทรคมนาคม ชั้น 17 ถ.เจริญกรุง แขวง/เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500 โทรศัพท์ : 0 2352 4777 โทรสาร : 0 2352 4799 อีเมลล์ : webmaster@singerthai.co.th
	บริษัท สิงห์ คอร์เปอเรชั่น จำกัด	999 ถนนสามเสน ดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ : (662) 242-4000 โทรสาร : (662) 669-2089, 243-1740 อีเมลล์ : pr_relations@boonrawd.co.th
	อิชิตัน กรุป	2922/301-303 ชั้น 28 อาคารชาญอิสสระทาวเวอร์ 2 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ บางกะปิ ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310 โทรศัพท์ : 0-2716-5555
	ฮอนด้า	บริษัท ซูเปอร์จีวี จำกัด ตู้ ปณ. 12 กรุงเทพฯ 10326 โทรศัพท์ : 0-2274-0671 ต่อ 136, 080-203-1308 โทรสาร : 0-2274-0670

โลโก้	ชื่อหน่วยงาน	ที่อยู่
หน่วยงานที่สนับสนุนกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม		
	บริษัท เครื่องดื่มกระทิงแดง จำกัด	ที่อยู่ 288 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150 โทรศัพท์ : 02 415 0100 อีเมล : info@kratingdaeng.com
หน่วยงานที่สนับสนุนกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม		
	บริษัท โตชิบา ไทยแลนด์ จำกัด	201 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ : 02-511-7999 โทรสาร : 02-513-0305 อีเมล : Webmaster@ttc.toshiba.co.th
	ธนาคารออมสิน	ธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ 470 ถนนพหลโยธิน สามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 1115 หรือ 0-2299-8000 อีเมล : news@gsb.or.th
	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	เลขที่ 53 หมู่ 2 ถนนจรัญสนิทวงศ์ ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย นนทบุรี 11130 ศูนย์บริการข้อมูล : 1416 อีเมล : EGATCALLCENTER@egat.co.th

เอกสารอ้างอิง

- บัญชา เศรษฐศิริโรตม์. 2560. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. สถาบันธรรมรัฐ
เพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2559. ทสม. และเครือข่าย ทสม. ดีเด่น ประจำปี
2559. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2559. หนังสือประกอบการประชุม
เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน
ประจำปี 2559 “89 เรื่องเล่า ทสม.อาสาสมัครผู้เดินตามรอยพระบิดา
แห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”. กรมส่งเสริมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2558. ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หมู่บ้าน พ.ศ. 2558 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง. กรมส่งเสริมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ

ชื่อหนังสือ : คู่มือ การอบรมหลักสูตร
“มาตรฐานอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)”

ISBN : 978-616-316-438-4

จำนวน : 15,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์และเผยแพร่ : กองอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เลขที่ 49 พระราม 6
ซอย 30 ถนนพระรามที่ 6 สามเสนใน พญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ : 0 2298 5649 โทรสาร : 0 2298 5647

คณะผู้จัดทำ ที่ปรึกษา

นายรัชฎา สุริยกุล ณ อยุธยา	อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
นายสุรชัย อจลบุญ	รองอธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

บรรณาธิการ

นายวิวัฒน์ ทาบึงกาฬ	ผู้อำนวยการกองอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางสาวอุมา ศรีสุข	ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการคณะกรรมการเครือข่าย
นายเกียรติยศ บุรณะสัมฤทธิ์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบและทะเบียน
นางสาวนันทวรรณ ประเสริฐ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาพัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร

กองบรรณาธิการ

นายวรพจน์ จิวไม้แดง	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
นางสาวอัญชลี พงษ์คำมูล	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
นายอัครเดช ดิตตะบุตร	นักวิชาการโสตทัศนศึกษา
นางสาวชลธิชา ไยหวั่ง	นักวิชาการเผยแพร่
นางสาวณัชกมล รัตนกรี	นักวิชาการเผยแพร่
นายเฉลิมศักดิ์ ทองสมบูรณ์	นักวิชาการเผยแพร่
นางสาววันวิสาข์ ศรีสิทธิ์	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม
นางสาวหทัย ทองใส	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม
นางสาวปรีญา ทองหม่น	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

คำปฏิญาณตน

อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านแห่งชาติ (ทสม.)

- ☉ ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีและรักษาไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้วยชีวิต
- ☉ ข้าพเจ้าจะทำหน้าที่ของ ทสม. ด้วยอุดมการณ์ความเป็นจิตอาสาอย่างแท้จริง
- ☉ ข้าพเจ้าจะประพฤติปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทและศาสตร์ของพระราชผู้ทรงธรรม พร้อมทั้งจะร่วมมือกับทุกภาคส่วน ปกป้อง รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสืบสานพระราชปณิธานสานใจรักสิ่งแวดล้อม ให้มีความมั่นคงยั่งยืนสืบไป

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๔๕ พระราม ๖ ซอย ๓๐ พญาไท กรุงเทพมหานคร
เบอร์โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๘-๕๖๔๕ เบอร์โทรสาร ๐-๒๒๕๘-๕๖๔๗
www.deqp.go.th